

ANT

Haftalık Dergi • 4 Nisan 1967 • Sayı: 14 • 125 Kuruş

KABİNEDEKİ
DEĞİŞİKLİĞİN
İÇYÜZÜ NEDİR?

DEMİREL,

HANGİ

DÄVANIN

TÜSTAV
ADAMISIN?

HAFTANIN NOTLARI

27

mart

Aybar'ın gezisi

■ Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki gezisine devam eden TİP Lideri Aybar, Gaziantep'te yaptığı konuşmada Amerika ile yapılan ikili anlaşmaların feshedilmesini istedi ve «Demirel önce huzur, sonra refah gelir, demidir. Oysa önce refah ve refahla beraber huzur gelir. Bunu da ancak emekçilerin kuracağı sosyalist iktidar gerçekleştirecektir. Artık emekçi sınıflar, çıkarlarını kavramaları, haklarına sahip çıkmalıdır. Demokrasi demek, aslında emekçi sınıfın sermayedar sınıfına haklarını çiğnetmemesi, devlet işlerinde söz ve karar sahibi olması demektir» dedi.

Masonlar

■ 26 derecede mason olduğu halde AP Genel Başkanlığına gelmesini sağlamak için «Demirel'in mason olmadığına» dair vesika veren Türkiye Mason Locası, mason prensiplerine aykırı hareket ettiği için bütün dünya masonlarının bağlı bulunduğu İskoç Locası tarafından aforoz edildi. İskoç Locası'nın meseleyi incelemek üzere Türkiye'ye gönderdiği üstadlar heyetinin hazırladığı raporda, Demirel'in Mason Locası'na kayıtlı olduğunun tesbit edildiği bildiriliyor. Böylece hem mason olduğu halde muhafazakâr kitleleri aldatmak için masonluğunu inkâr eden Demirel'in, hem de mason liderlerinin oyunu açığa çıkmıştır.

Papanekçilere

■ Papa Paul VI, yayınladığı bir genelgede «sosyal adalet ve ekonomik adalet» isteyerek «chudutsuz kapitalizmin kötü bir sistem olduğunu» açıkladı. Bu haber de Papanekçilere duyurulur...

28

mart

Hikmet-i devlet!

■ Devlet adamlarımızın yurt dışı geziler için bu yıl bütçeden 6,5 Milyon Lira'ya yakın masraf yapılacaktır. Bu rakamın içinde yabancı misafirlerin memleketimizi ziyaret giderleri de vardır. Yeni cumhurbaşkanlarımızın Amerika'yı ziyaret etmeleri, anayasamızın gizli bir maddesi imişçesine, her gelen tarafından bir kez denenmektedir. Hikmet-i hükümet veya hikmet-i devlet diyeceğiz ama, Sayın Sunay'ın Amerika'yı böylesine geniş bir kadro ile ziyaret etmesine mâna veremeyiz. Eşler, oğullar, yakınlarından kurulu bir kalabalık, yoksul bütçemizden yararlanarak Amerika'yı görecektir. Tabii ki, dış gezilere meraklı artık müsellem hale gelen Çağlayanlı için de bu iyi bir fırsat olmuştur. Sunay'ın bu tantanalı Amerika gezisinde Amerikan yardımlarının da artırılması isteneceğine göre, isteyenlerden herhalde veren de bir şeyler talep edecektir.

Açık yayım

■ Hükümet bir yandan Amerikalılara verilen imtiyazları kaldıracağını ileri sürerken, bir yandan da yeni yeni tavizler vermektedir. Bugüne kadar Adana'da kapalı devre yayımı yapan İncirlik Amerikan Üssü televizyonu, bundan böyle açık yayım yapacak ve televizyon alıcısına sahip varlıklı aileler Amerikalıların programlarını izleyebilecektir.

29

mart

Renkli gazoz

■ Türkiye'de yerli gazoz ve meyve suyu sanayii yeni bir tehlike ile karşı karşıya bulunuyor. Bir özel teşebbüs, geçen yıl Yabancı Sermaye-yi Koruma Kanunu'ndan yararlanarak yabancı bir gazoz patenti ile Türkiye'de gazoz yapımı için teşebbüse

geçmiş, ancak yerli sanayicilerin direnmesi üzerine bu istek Yabancı Sermaye Komitesi'nce iki defa reddedilmişti. Ancak bu red kararına rağmen, yabancı patentli gazoz için Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası'na 500 Bin adet şişe sipariş edildi ve imalâta başlandı. Bunun üzerine yerli gazoz ve meyve suyu yapımcıları Ankara'ya giderek yerli sanayii tehdit eden tehlikenin önlenmesini istedikler. Coca Cola ve Pepsi Cola vurgunundan sonra bir renkli gazozun daha piyasaya sürülmesine karşı

telâş neden? Atı alan Üsküdar'ı çoktan geçmiş. Birakın yabancı gazozcular şimdi birbirini yesin!

İftiraname yazarı

■ Bir süre önce Yalçın Metiner imzasıyla orduya «Komünist ihtilalleri ve subaylar» isimli bir broşür dağıtan ve bu broşürde yurdun seçkin yazar ve düşünürlerine iftiralarda bulunan şahsın, Türkiye Çiftçiler Federasyonu Başkanı Fahri Tanman olduğu, Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın bir sorusu üzerine, Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu tarafından açıklandı. (Çetin Altan'ın bu konudaki yazısı 5. sayfadadır.)

30

mart

İmtiyazlılar

■ Yüksek dereceli memurların ve özellikle Maliye Bakanlığı yetkililerinin, kanunların ve sistemin boşluklarından yararlanarak normal aylıklarının ve tazminatlarının çok üstünde ek gelirler sağladıkları açıklandı. Bu yoldan sağlanan ek gelirler, bazı yüksek memurlar için yılda 24 Bin Lira'yı aşmakta, hattâ bazı hallerde makam tazminatı, temsil ödeneği, huzur hakkı ve denetçi ücreti gibi ek gelirlerle bu miktar daha da artmaktadır. Yeni personel rejimi, bu gibi imtiyazların ortadan kaldırılmasını öngördüğü halde, hâlâ yürürlüğe konulmamakta ve yüksek memurlar ağıktan paralar alırken küçük dereceli memurlar, düşük gelirleriyle artan hayat pahalılığı karşısında her geçen gün biraz daha ezilmektedir. Yüksek memurlar da personel reformunu engelliyorlar.

Yolmaya devam!

■ Bir süre önce İstanbul Şehir Meclisi'nde AP'lilerce ortaya atılan «kazı yolma» nazariyesi AP Meclis Grubu'nda da benimsenerek gazyağına zam yapılması kararlaştırıldı. AP Milletvekilleri «Vatandaşlar zamları nasıl olsa kabul ediyorsa» diyerek kazı yolmak yolunda bir adım daha attılar.

Onu da beğenmediler

■ Servet Beyanı'nın yerini almak üzere hazırlanan «Özel Durum Bildirimi Tasarısı» da işadamları tarafından beğenilmedi. Odalar Birliği senatör ve milletvekillerine bir rapor göndererek yeni tasarının Servet Beyanı'nı aratacağını bildirdi. Anlaşılan, özel sektör, her türlü kontrolden kurtulmak istemektedir.

Yeniden siyasi mücadeleye başlayan MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, geçen hafta İstanbul II Kongresi'nde yaptığı konuşmada, iktidarı şiddetle tenkid etti ve «Pahalılık yok, fıkarcılık var» diyen Başbakan Demirel'i, fakir halka pasta yemelerini tavsiye eden Fransa Kraliçesi Mari Antuanet'e benzetti. Son zamları da bir «çığ» olarak nitelleyen Bölükbaşı, iktidarın bu tutumu ile komünizme hizmet ettiğini söyledi. Öte yandan MP'den istifa ederek CKMP'ye geçen Manisa Milletvekili Sami Binicioğlu ise, YTP-CKMP ve MP arasında girişilen birleşme teşebbüslerini Bölükbaşı'nın önlediğini iddia etti.

Somali'de yapılan referandumun bağımsızlık aleyhinde sonuçlanmaması üzerine başkent Cibuti'de mukavemet hareketi başlamış, bunun üzerine Fransız lejyonerleri müslüman halka karşı katliâma girişmiştir.

DOĞAN ÖZGÜDEN

TİP'e büyük ilgi

■ TİP Lideri Aybar ile Çetin Altan ve Behice Boran'ın güney doğu illerine yaptıkları gezi başarıyla sonuçlandı. TİP Heyeti, gittiği bütün yerlerde, Ceyhan'da, Iskenderun'da, Altınözü'nde, Reyhanlı'da, Kumlu'da, Kırıkhan'da, Gaziantep'te işçilerin, köylülerin, zanaatkarların, aydınların, gençlerin büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. Aybar, gezi izlenimini şöyle açıkladı: «Gezi izlenimlerim, tahminlerin üstünde müsbettir. Emekçi halkın hızla uyanarak bilinçlenmesinde kısa süre içinde gördüğüm ilerleme hayret vericidir.» Çetin Altan ise, gezi dönüşü «Gittiklerimiz her yerde köylüler, işçiler, zanaatçılar, esnaflar bütün parmakları birleşmiş avuçlar gibi karşıladı bizi...» dedi. Her yerde ortak izlenim şu idi: TİP'e karşı ilgi gün geçtikçe büyük bir hızla artmaktadır...

Mahkûm oldu

■ «Dün Köleydik Bugün Halkız» isimli esere yazdığı ön sözden dolayı kitabın yayıncısı Süleyman Ege, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde Ceza Kanunu'nun 142/1. maddesine göre dokuz ay hapse mahkûm edildi. Karar temyiz ediliyor.

Naci Sadullah

■ Bir süre önce Nâzım Hikmet hakkında yazdığı bir yazıdan dolayı komünizmi övdüğü iddiasıyla mahkûm olan Yazar Naci Sadullah'ın partiye zarar gelmemesi için TİP'ten ayrılmak istediğini bildirmesi üzerine Genel Başkan Aybar kendisine bir telgraf çekerek «İnsanların fikirlerinden, sözlerinden ve yazılarından dolayı suçlandırılmaları ergeç tarihin karanlıklarına gömülecek, fikir, söz ve yazı özgürlüklerine dayanan demokrasi Türkiye'de uygulanacaktır. Gösterdiğiniz hassasiyet takdire şayan ve size yararlı davranıştır. Fakat Yargıtay'ın kararını beklemeniz doğru olur kanısındayım. Gözlerinizden öperim» dedi. Naci Sadullah da cevaben «Uğradığım haksızlık karşısında gösterdiğiniz büyük insanlara yararlı ilgiye son derece sevindim» diyerek teşekkürlerini bildirdi.

CHP Kurultayı

■ Doktorlar İnönü'nün sıhhi durumu dolayısıyla heyecanlanmasına izin vermediklerinden 14 Nisan'da toplantıya çağırılmış olan CHP Kurultayı 28 Nisan'a ertelendi. Bununla birlikte, İnönü'nün sağlık durumunun endişe verici olmadığı bildiriliyor.

Kim bu müfteri?

■ Millî Savunma Bakanı Topaloğlu, bir süre önce orduya broşür dağıtan şahsın Söke'li toprak ağası Fahri Tanman olduğunu açıkladığı halde, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı İlhan Darendelioglu bir açıklama yaparak söz konusu broşürün yıllarca emniyet teşkilatında çalışmış olan Kemal Öztürkmen adına bir şahıs tarafından kaleme alındığını ve kendisi tarafından yayımlandığını ileri sürdü. Darendelioglu, «broşürün Fahri Tanman tarafından yazıldığını ileri sürenler servet düşmanlığı yaratmak isteyenlerdir. Bakan da yanıltılmışlardır» dedi. Eğer Darendelioglu'nun iddiası doğru ise, Yalçın Meliner Meselesi, son gelişmelerle tam bir skandal halini almış bulunuyor.

DİSK'in başarısı

■ DİSK kurucusu Maden - İş Sendikası'nın Yargıtay'da açtığı dava sonucunda «grev tarihinin işverene bildirilmesi» zorunluğu ortadan kaldırıldı. DİSK Başkanı Kemal Türkler, «Sendikamızca kazanılan bu dava, yalnız sendikamızın değil, anayasadan yana bütün emekçilerin zafaridir» dedi.

Karanlık Hesaplar!

HAFTA kapanırken hem Süleyman Bey'in uzun zamandan beri bir koz olarak kullandığı kabine değişikliği gerçekleşmiş, hem de Türkiye'nin siyasi ve ekonomik hayatında büyük etkiler yaratması beklenen Cumhurbaşkanı Sunay'ın Amerika gezisi başlamış bulunmaktadır. Her iki olay da, üzerinde büyük önemle durulmaya değer niteliktedir. Tural ile birlikte meydana getirdikleri triumvira'da tam bir görüş ve eylem birliği içinde bulunan Sunay ve Demirel gerek Amerika seyahatini, gerekse kabinedeki değişiklikleri planlarken muhakkak ki tek başlarına hareket etmemiş, belli noktalarda uzlaşmaya varmışlardır. Nitekim dergimizdeki diğer bir yorumda okuyacağınız gibi, Demirel kabinesinin yeni kadrosu, Sunay - Demirel - Tural üçlüsünün ortak iradesiyle şekillenmiştir. Sunay'ın Amerika gezisi de, her ne kadar bir protokol ziyareti olarak görünüyorsa da, arkasında Türkiye'nin ekonomik ve politik tutumunu etkileyecek temaslara bulunması bakımından, muhakkak ki triumvira tarafından planlanmıştır.

DEMİREL kabine değişikliğini yaparken, kişisel yetersizlikleri bakımından yıpranmış bakanların yanında, işadamlarının «istemeseyen adamı» ilan ettikleri sanayi ve ticaret bakanlarını da kadro dışı bırakmayı düşünmüş ve hesabını «iş çevrelerini tatmin edecek bir kabine» üzerine kurmuştur. Ne var ki, Demirel'in evdeki hesabı çarşıda tutmamış, Ticaret Bakanlığı'nda İzmir'li tüccarların istedikleri değişiklik yapılabilmemiş, fakat Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, AP'deki Yeminliler'in baskısıyla yerinde kalmıştır. Oysa, işadamları Mehmet Turgut'un kabineden yürüyeceğinden o kadar emin bulunuyorlardı ki, bakan «hayır» dediği halde, yabancı menşeli bir gazozun Türkiye'de imaline nasıl olsa başlayacaklarını düşünerek Paşabahçe Şişe ve Cam fabrikası'na 500 Bin adet şişe sipariş etmekte hiçbir sakınca görmemişlerdir. Ama bugün Mehmet Turgut bakanlıkta kalmıştır ve herhalde yabancı gazozcular imal ettirdikleri 500 Bin şişeyi gözyaşı şişesi olarak kullanacaklardır! Böylece Demirel'in «iş çevrelerini tatmin edecek kabine» projesi suya düşmüş olmaktadır. Son şekliyle hemen hiç kimseyi tatmin etmeyen kabine değişikliğinin tek faydası, Süleyman Bey'in hangi davanın adamı olduğunu ortaya çıkmasıdır. AP içinde talancağa karşı güçlü bir grupun varlığını anlaşılmaması, Süleyman Bey'in oyunları karşısında güven verici bir gelişmedir.

BUNA karşılık, Başkan Sunay'ın Amerika gezisi memleketin uyanık çevrelerinde bir çok endişeler yaratmaktadır. İktidarın büyük ekonomik güçlükler karşısında bulunduğunu ve bu güçlükleri kökünden bertaraf edebilecek radikal reformları asla yapamayacağını bilenler için Amerika ziyaretinin tek anlamı vardır: Sam Amca'dan daha fazla yardım koparmak... Sam Amca'nın ise, verdiği her doların, hattâ her Cent'in karşılığı misliyle almadan kolunu dahi kıpırdatmayacağı tecrübeleri anlaşıldığına göre, Sayın Sunay ne kadar iyi niyetli davranırsa davranırsa, Amerika'ya bir talim taviseler verilecektir. Süleyman Bey ise bu taviseleri vermeğe çoktan teşnedir. Yeter ki, ekonomimizin zirvelerindeki kompradorlara «yardım» adı altında yeni vurgun imkânları açsın... Kabine değişikliğinde iş çevrelerini tatmin edemeyen Demirel'in bütün ümitsiz şimdiki Amerika'dan gelecek haberlerdedir!

DEMİREL! HANGİ DAVANIN ADAMISIN?

Demirel'in "Biz bu davanın adamıyız. Bizi kimse volumuzdan çeviremez" diye taftalanarak açtığı Mart'ın son haftası kabine yedi koltuğun sahip değiştirmesiyle kapandı.

Her ne kadar Demirel'in "dava adamı" çalını satmasıyla kabinedeki değişiklik arasında kolay kolay bir bağlantı kurmak mümkün değilse de, aslında kabine değişikliğinin altında Demirel'in hangi davanın adamı olduğu meselesi yatmaktadır.

Demirel'in siyaset pazarında ismi şimdiye kadar hiç duyulmamış kimselerle kurduğu kabine, bilindiği gibi, daha ilk günden beri Demirel'den başka hiç kimseyi tatmin etmemiştir. Süleyman Bey'in bakanları zaman içinde de göz dolduramamış, politik kulislerinde daima tebessümle anılan isimler olarak kalmışlardır.

Gruptaki memnuniyetsizliğe son zamanlarda teşkilattan yükselen sesler, isadamlarından ve eski demokratlardan gelen haklılar da eklenince Demirel için kabinede değişiklik yapmaktan başka bir çare kalmamıştır.

Demirel uzun zamandan beri sallantıda bıraktığı kabine değişikliğini gerçekleştirirken bir taşla iki kuş vurmak istemiştir. Hem kabinedeki göz doldurma-

yan isimleri ayıklamak, hem de kendisinin bugünkü durumunu borçlu olduğu komprador işadamlarının çıkar hesaplarını bozan bazı bakanları kabine dışı bırakmak.

Demirel'in bir süreden beri üzerinde spor toto kâğıdı gibi oynadığı kabine listesinde her defa üzeri çizilenler Köy İşleri Bakanı Osman Sabit Avcı, Sağlık Bakanı Edip Somunoğlu, Bayındırlık Bakanı Ethem Erding, Milli Eğitim Bakanı Orhan Deniz, Devlet Bakanı Ali Fuat Alışen, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İbrahim Deriner'in isimleri olmuştur. Bunlar, hemen herkesin kabine için gereksiz gördüğü isimlerdir. Ancak, Başbakan bu arada Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin'in isimlerinin yanına da birer çarpı işareti koymuştur.

Hele hele Has'ların yabancı mensell Fanta gazozunu, Yabancı Sermaye Komitesi'nin red kararına rağmen Türkiye'de imal etmek için girişimleri hazırlıklara karşı gösterdiği tepki, Mehmet Turgut'un harcama-cak bakanlar listesinin başına geçmesine sebep olmuştur.

Son İzmir gezisinde İzmirli iş adamlarının Ticaret Bakanı

Sadık Tekin Müftüoğlu'ndan memnun olmadıklarını ve mutlaka değiştirilmesi gerektiğini söylemeleri de, bu önemli koltuğun kaderini tayin etmiştir.

Ne var ki, evdeki hesap çarşıya uymamıştır. Demirel, Sunay'ın Amerika'ya gitmesinden önce kabineyi değiştirerek Sunay ve Ticaret gibi önemli bakanlıklara kompradorların her dediğine "evet elendim" diyecek kimseleri getirmek üzere harekete geçtiği sırada beklenmedik tepkilerle karşılaşmıştır.

İlk tepki, AP Grubu içinde güçlü durumda bulunan Yeminliler'den gelmiştir. Grup içinde sayıları 73'ü bulan ve hırslılıklara karşı olduklarını her vesile ile açıklayan yeminliler, Mehmet Turgut'un kabineden atılmasını tevekkülle karşılamayacaklarını Demirel'e duyurmuşlardır.

Mehmet Turgut'a sahip çıkan sadece Yeminliler olmamış, ordunun yüksek kademelerinden de tutumu uzun zamandan beri iletile izlenen Mehmet Turgut'a asla dokunulmaması gerektiği Cumhurbaşkanı Sunay aracılığıyla Demirel'e duyurulmuştur. Ordu yüksek kademeleri, ayrıca, Orgeneral Tural'ın mektuplarını basına duyuran Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun da kabine dışı bırakılmasını istemişlerdir. Mehmet Turgut'un kabinede bırakılması yetmiyormuş gibi bir de Topaloğlu'nun bakanlıktan uzaklaştırılması istediği, Demirel'in etkilerini tutuşturmuştur. Çünkü, Demirel pekâlâ bilmektedir ki, kendisinin AP Genel Başkanlığı'na, daha sonra da Başbakanlığa gelmesini tezgahlayan adam Topaloğlu'dur. Bakan olduktan sonra ordu yüksek kademeleriyle yakınlaşma-

YAZISIZ

lu'nun da kabine dışı bırakılmasını istemişlerdir. Mehmet Turgut'un kabinede bırakılması yetmiyormuş gibi bir de Topaloğlu'nun bakanlıktan uzaklaştırılması istediği, Demirel'in etkilerini tutuşturmuştur. Çünkü, Demirel pekâlâ bilmektedir ki, kendisinin AP Genel Başkanlığı'na, daha sonra da Başbakanlığa gelmesini tezgahlayan adam Topaloğlu'dur. Bakan olduktan sonra ordu yüksek kademeleriyle yakınlaşma-

sını sağlayan da yine Topaloğlu'dur. Hem candüğün Mehmet Turgut kabinede kalacak, hem de kendisini iktidar piramidinin başına oturtan Topaloğlu gidecek... Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olacağını gören Demirel derhal Cumhurbaşkanlığı katında pazarlığa girişmiş, "bir sizden, bir bizden" hesabıyla hem Turgut'un, hem de Topaloğlu'nun kabinede kalmasını sağlayacak bir formüle ordu yüksek kademesini razı etmiştir.

Mehmet Turgut'u Sanayi Bakanlığı'ndan uzaklaştıramayan Demirel, kompradorların ağızlarına birer parmak bal çalmak için hiç değilse Ticaret Bakanlığı'nda değişiklik yapmayı düşünmüş ve Sadık Tekin Müftüoğlu'na Devlet Bakanlığı'na kaydırarak yerine Ahmet Türkel'i getirmiştir.

Bu arada, ismi etrafında geniş spekülasyon yapılan, fakat aslında Demirel ile muvazaa yapmakta olması ihtimali yüzünden son zamanlarda Yeminliler'in lideri durumunu kaybetmiş olan Saadetdin Bilgiç de Ulusturma Bakanlığı'na getirilmiş, varlığı Süleyman Bey'i rahatsız edenlerden Seyfi Öztürk ise Ulusturma Bakanlığı'ndan alınarak bir harcama yeri olan Birinci Devlet Bakanlığı koltuğuna oturtulmuştur.

Uzun zamandan beri beklenen kabine değişikliği nihayet gerçekleşmiş, fakat yine hiç kimseyi tatmin etmemiştir. Bu değişiklikten ne asıl amacı Mehmet Turgut'u yemek ve kompradorları memnun etmek olan Demirel, ne hırslılıklara karşı olan Yeminliler, ne de kabinede daha fazla koltuk isteyen eski Demokratlar ve ne de Topaloğlu'nun gitmesini isteyen ordu çevreleri memnun olmuşlardır. Olsa olsa, Demirel kabinesinin ömrü biraz daha uzamıştır, hepsi o kadar.

Ama bu kabine değişikliği Demirel'in hangi çevreler hesabına hareket ettiğini bir kere daha ortaya koymuştur. Oyun bütün cıplaklığıyla ortaya olduğuna göre, profesörlere "Biz dava adamıyız" diye diye taftalan Demirel'e sormak lâzımdır: Demirel, hangi davanın adamısın?

İnsanlar ki Mutludurlar...

AMBER ağa derlerdi. Yaşı bir kişiydi. Ak sakalları vardı ve çok zayıftı. Konuştuğu zaman candan, tı derinden, yüreğinin en sıcak yerinden konuşurdu. Şu ömründe bu kadar sevgi dolu az insana rastladım. Ağa, dağı taşı, bulutları, çiçekleri, hayvanları tekmiil yaratığı severdi. Ağzım açınca bir sevgi çağlayandı boşanırdı.

Amber Ağa, ben onu tanıdığım sıralar bir değirmende çalışıyordu. İş zor, verimsiz bir işti ama, o, hayatından memnundu.

Amber Ağa bir derebeyinin kardeşiydi. Hem de en büyük kardeşi. Baba derebeyi önce Beylik idaresi Amber ağaya kalacaktı.

Bir gün baba hastalanmış, çocuklarını başına toplamış vasiyetini yapmış. «Oğlum Amber benim yerine geçecek,» demiş.

Oğullar, babanın başında bulmanlar, bu işe Amber çok sevinecek sanmışlar. Halbuki Amber iki gözü iki çeşme:

«Baba,» demiş, «Ben Beylik istemem. Ben Beylik yapamam. Fakir fıkaraya ruhmedem. Bana Beylik yerine şu aşağıdaki değirmenin idaresini ver.»

Bey de: «Al senin olsun, dileğini yap değirmene,» karşılığını vermiş.

Küçük kardeşi Bey olmuş, Amber Ağa değirmenci.

Amber Ağa duramayan, dünyayı araştıran bir adam. Aramış taramış, kendi kendine gerçeği bulmuş.

Ben Amber Ağa'yı tanımadım ama üzüldü duyardım. O, değirmencilik derebeyliğe değirmenci adam olarak ünlüydü.

Bir gün beni aramış, buldu. Ben o zamanlar yirmi, yirmi iki yaşlarındaydım.

İlk sözü:

«Sizler ki ne mutlu insanlarımsınız, bu kadar genç yaşta insanın en büyük varlığına sahipsiniz ve bu uğurda düşünüyorsunuz. Ben otulduğundan sonra ancak baraya gelebilirim.»

Geç kalsana çok hayıflanıyor, talihini başımsıyordu.

Bir şeyi daha diline pelesenk etmişti:

«Kavgada hiç kimseden hiç bir şey beklemeyeceksin. Her şey kir götürür kavgaya kir götürmez. O kadar temiz gireceksin ki işe, yalnız be yalnız kavgayı sen vereceksin, hiç bir şey almayacaksın kavgadan. En küçük bir şey ahırsan kavgadan, her şeyi yitirirsin. Kavgaya bir şey olmaz, sen yitirirsin. Kavgadaki insan kadar kimse mutlu değildir. Kavgadaki tertemiz insanın eriştiği mutluluğa hiç kimse erişemez. Bu mutluluk, insanın hayatı ne kadar sıkıntılı da olsa, acıyla dolu da olsa, insanın, yani kavgaya adanmış insanın Cennet kolar. Kavgadaki insan Cennet-teki insandır.»

Amber Ağa bir şey daha söylerdi ve bitirirde tartışırdu:

«Düşünce insanın hayatından her zaman önde olmalı. Kavgaya insanın hayatından her zaman ileride olmalı. Bunun aksi olursa kavgaya da yitirir, kavgadaki adam da yitirir. Kavgadaki insan göhet düşünmeyecek, para düşünmeyecek, kadın düşünmeyecek, kişisel hiç bir fayda düşünmeyecek. Hele kavgasından hiç bir çıkarı olmayacak. Azıcık bir çıkarı varsa, o iş kirlenmiş demektir. O insan yitirmiş demektir.»

Amber Ağa bir halk adamıydı. Hep insanlara eşitliği söyledi, gerçeği söyledi. Derdini anlatan anladı, anlamayan anlamadı.

Başına çok işler açıldı, hakkında

çok dedikodu yaptılar. O köylülere top-raksızlığı, sömürsüzlüğü, eşitsizliği söylledi. Yıllar yılı söyledi, yılmadı. Okumuş bir adam değildi. Hep düşünerek, kendi kişisel çabasıyla varıyordu bir gerçeğe. Bizim, sosyalist gençlerin arasına katılmaya kadar da hep insan gerçeğine düşünerek, kendi kişisel deneyleriyle varmıştı.

Aradan yıllar geçti. Amber Ağa birkaç yıl önce sessiz sedasız öldü. Belki şimdi mezarı bile belli değildi. Ama o bir halk ermişiydi. O bir gerçek savcıydı. Balığı, öğrendiği gerçekleri hiç bir zaman, hiç kimseden çekinmeden ölüme görene söyledi.

«Dünyaya gelmek bir mutluluktur,» diyordu. «Tabiat anaya borcunu ödeyeceksin. Ama nasıl ödeyeceksin? Zulme karşı, eşitsizliğe karşı, insanları aşağılayanlara karşı gelerek ödeyeceksin. Böyle de ödeyemezsin. İnsan gerçeği uğrama kelleği koyncağın. Böyle de ödeyemezsin belki... Kavgaya uğrunda hain olarak suçlanmayı bile göze alacağın.»

Ve hen bu sözleri hep dinledim. Amber Ağa için böyle konuşuyor, diye hep şaşım. Ama neden sonra taşım serit olduğunu anladım. Ve bu kavgada, kendi faydalarını, kişisel faydalarını kavgadan önde tutanları gördüm. Böylece mutsuz insanlarla karşılaştım. Büyük halk adamı Amber Ağa'ya şimdi eskiden daha çok saygı duyuyorum. Ondan çok şeyler öğrendim. Şimdi bir şey daha öğrenmiş oldum.

Yeyl, dünyamın mutsuz kişilerine.

Yaşar Kemal

■ Ecevit teşkilatı adım adım dolaşarak delegeleri Kurultay'a hazırlarken Gidiciler kulislerde yapacakları "anti-komünizm" propagandasına güveniyorlar

SON sözün söyleneceği CHP Kurultayı yaklaşırken Gidicilerin başı Feyzioğlu'nu en çok ilgilendiren kurultay değil de onun gündemidir. İnönü, hangi gündem maddeleriyle Kurultay'ı toplayacaktır? Genel Başkan, Kurultay'ın toplanmasına dair teklifini Parti Meclisi'ne yapmış, fakat gündemi bildirmemiş, bunu sonra açıklayacağını söylemişti.

Feyzioğlu el altından "yakın" gazetecilere haber salmakta, gündem konusunda aızanların tezden kendisine ulaştırılmasını istemektedir. Ama bütün çabalara rağmen gündem konusunda hiçbir şey sızmamakta-

İSMET İNÖNÜ
(Gündem ne olacak?)

dır. Pembe Köşk'te istirahat etmekte olan İnönü'nün çevresinden, Damat da dahil, hiçbir haber çıkmamaktadır. İnönü'nün ancak nisanın ilk haftası sonunda Kurultay gündemini yetkili organa ulaştırması beklenmektedir. Feyzioğlu'nu çılgına çeviren de, gündeme ait kesin bilgi edinememiş olmasıdır. "Kurultayın toplanmasını kendilerinin de istediklerini, fakat gündem üzerinde de söz hakkına sahip olmaları gerektiğini" söyleyen Feyzioğlu'nun bu manevrası da sökmemiştir.

Ecevit'in Kurultay gününe kadar gezi programını genişleterek uygulaması, teşkilata hakim olması, fire verebilecek durumda bulunan yerleri pekiştirilmesi karşısında Feyzioğlu ve Gidiciler başkentte kalmayı tercih etmişlerdir. Hatta niye geziye çıkmadıkları yolunda sorulan bir soruya Gidicilerden biri şu karşılığı vermiştir:

"— Geziye lüzum yok.. Biz basın aracılığı ile sesimizi gereği gibi duyuruyoruz.."

Aracılığından yararlandıklarını söyledikleri basın, elbetteki bizim bildiğimiz "ciddi basın" değil, tef çalıp oynayan AP'li "sağcı basın" dir.

Gidiciler, geziyi, teşkilatla teması ikinci plana atarak Kurultay'daki kulise güvenmektedirler. Eğer kuliste yapacakları antikomünizm propagandası tutarsa, meseleyi kendi lehlerine çözümlenmiş olacaklardır. Tutmazsa, zaten gitmelerine kimse engel olamayacaktır. Bu takdirde de, CHP'den ne koparırlarsa kârdır. CHP'yi ne kadar güdük duruma sokarlarsa, o kadar başarı sağlamış olacaklardır.

İnönü ise, Feyzioğlu ve Gidicilerin partiden atılmaları için gerekli hukuki işlemi incelettirmişti. Bunların hiçbir hukuki dayanağına meydan verme-

Sopa mı, iktisat mı?

TÜRKİYE'de kompradorların şaşırtmacası altında sık sık tekrarlanan bir söz vardır:

— Biz adam olmayız, bize eli sopalı biri lazım...

Ve bu tür budalaca laf dalgalanmaları ortasında bütün kötülükleri bir anda düzeltmeye heveslenen kişiler dahi bazan zahur eder.

Bunlar bilmezler ki Türkiye'nin adam olmaması bir avuç sömürücü azınlığa karşı emekçi halk yığınlarının sosyalist bir örgüt içinde karşı çıkamayışındandır...

Ve sanırlar ki eli sopalı bir adam halka kurbacı bastıkça Türkiye düzeliyor ve kalkıyor.

Diyelim ki mesele eli sopalı bir adam başa geçtil. Bu adam 76 bin dönümlük toprağı olanların elinden toprağı alıp topraksız ve az topraklı köylülere dağıtacak mıdır? Dağıtmayacak mıdır?

Dağıtacaksa halka karşı eli sopalı olmaya ihtiyacı yoktur. Çünkü halk onunla beraber olacaktır.

Dağıtmayacaksa halka istediği kadar sopa atsun, millî gelir bugünkünden iki kat daha fazla artırmayacaktır. Refah ve huzur gelmeyecektir. Tam tersine bu baskı altında yer yer halk hareketleri başgöstercektir.

Demek ki mesele eli sopalı olmakta değildir. Mesele mütegalibeye, sömürücüye, talancıya karşı halkı bilinçlendirmekte ve örgütlemektir.

Yakın günlerin son skandalını biliyorsunuz...

Türkiye'nin en büyük toprak ağası Fahri Tanman, Yalçın Metiner sahte adıyla halktan yana olan kişileri karalayan bir propaganda broşürü dağıtmıştır orduya...

Genel Kurmay Başkanı disipliniyle ünlü Orgeneral Sayın Tural dahi orduya dağıtılan bu broşürdeki Yalçın Metiner'in Söke'ni 76 bin dönümlü ağası Fahri Tanman olduğunu keşfedememiştir...

Bir Genel Kurmay Başkanı dahi bunu keşfedemezse bütün kötülükleri bir anda düzeltmeye kim muvaffak olabilir?

Fahri Tanman, sahte bir ad ve sözde komünizm aleyhinde görünmekle orduyu mütegalibe cephesine çekmeye uğraşıyor.

den atılabilmesi için yegâne çare, tüzüğün disipliniye ait bölümünde gerekli değişikliğin yapılmasıdır. Bugünkü tüzükle de bunlar partiden atılabilirler ama mahkemeye başvurma, Kurultay'a itiraz gibi sakıncalar vardır. Bunları atacaksa, fakat bunlar mizıkçılığa devam edecekler, mahkemede yahut Kurultay'da hakkımızı arayacağız, diyecekler ve yarı atılmış, yarı atılmamış gibi olacaklar, işlem tamamlanuncaya kadar teşkilatı karıştırmaya devam edeceklerdir. İyisi mi, bu kapıları da kapatmak, tüzüğü değiştirmek Kurultay'da bunları "ortanın soluna" benimseyen delegelere yuhallattırmak, atılmaları lehindeki genel havayı komuoyu önünde tescil ettirmek ve kang-

ren olmuş parçayı bir doktor hazakatiyle kesip atmak... Artık bu yapılacaktır.

Zaten hazır olan teşkilatı bu konuda tam olarak hazırlamak görevi de, Ecevit ve arkadaşlarına düşmektedir. Onun içindir ki, Nisan'ın 9'una kadar süren -bayram seyrânı tanımayan- bir gezi programı düzenlenmiştir. Ecevit gezdiği her yerde binanın sağlam kalabilmesi için kırılı sivaların temizlenmesinden söz etmektedir. Kurultay yaklaşırken Gidiciler de yurt gezilerine hazırlanmaktadır ama görünüşü odur ki, Ecevit artık kilit noktaları tutmuştur.

28 Nisan Kurultay'ından sonra CHP politik yelpazedeki yerini tam mânasıyla tesbit etmiş olacaktır. Bu yer TİP ile AP

En disiplinli komandanlar dahi sezemiyor bunu...

Böyle bir durumda eli sopalı olsan ne olacak, eli sopalı olmasan ne olacak?

Sopayı Fahri Tanman'a karşı mı kullanacaksın, yoksa Fahri Tanman'ın topraklarını halka dağıtmak isteyenlere karşı mı?

Sopa aramaktan önce bu konuda karar vermek gerekiyor...

Bu konuda karar vermek de önce insanın kendi safını tayin etmesiyle mümkündür...

Ben emekçi halk yığınlarından mı yanyım, yoksa halkı sömürenlerden mi yana?

Bu soruya cevap vermeden bütün kötülükleri bir anda düzeltmeye kalkmak, dere mi demesini bilmeden orkestra yönetmeye özenmeye benzer...

Bak adama, broşürü basıp rahatça dağıtmış orduya...

Kötülüklerin asıl kaynağı bu oyunları sezeniyecek kadar gözü kapalı kalmış olmaktadır...

Maalesef gece gündüz oradan oraya dolaşacak kadar enerjik olan Tural dahi bir mütegalibenin sahte adla orduya propaganda broşürü dağıtmasını önleyememiştir.

İlerde tarih bu olaydan tebessümde söz açacaktır.

Bize eli sopalı biri lazım. Biz adam olmayız. Halk tembeldir...

Hepsi komprador uydurmasıdır bunların... Bir avuç azınlık Türk halkını etiyile kanıyla binbir dalavere çevirerek sömürüyor...

Bu sömürüye ise ancak emekçi halk yığınlarını örgütlemekle karşı çıkılabilir...

Yoksa insan boyuna mütegalibenin de, kapkaççının da tuzağına düşer...

Orduya antikomünist broşür dağıttırıyorum derken bir de bakar ki, Söke'nin 76 bin dönümlü ağası silahlı kuvvetlere toprak reformu aleyhinde yayın yapmakta...

Çağımızda sosyalizmi, kapitalizmi, emperyalizmi bilmeyenlerin Türkiye'yi anlamasına imkân yoktur.

Bunları bilmeden Türkiye'yi kurtarmak iddiasını taşımak, doktorluk bilmeden başhekim olmaya benzemektedir.

Maalesef bizde çok var böylesi...

Kırk yılda öğrete öğrete dünyadan habersiz kalmayı öğretmiş insanlarımız...

arasındaki yerdir. Bu yer ortanın solundadır, ama bilimsel sosyalizmle ilgisi yoktur. Nitekim Ecevit, CHP ile TİP arasındaki görüş farkının belirtilmesi isteğine karşılık şunları söylemiştir:

"— TİP işçilerde sınıf bilincinin kuvvetlenmesini ve o süratle toplumda -demokratik yolla- işçilerin hakim duruma gelmesini ister. Biz ise (CHP), işçilerde sınıf bilincinin kuvvetlenmesine lüzum görenlerden değiliz. Biz işçilerde hak şuurunun ortaya çıkmasını istiyoruz!"

Gidiciler'in sosyalizmle ilgili olmayan bu görüşe dahi tahammülü yoktur ve bu tahammülsüzlüğü Kurultay'da CHP'den gitmekle ödeyeceklerdir.

Cetin Altan

Halktan korkanlar!

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin geçmiş yıllarda yapmış olduğu gizli oturumların zabıtlarının halkoyuna açıklanması Millet Meclisi'nde kabul edildiği halde, Senato'daki sağcı senatörler bu açıklamaya şiddetle karşı çıkıyorlar. Sebep?

Amerikanofil Tevetoglu'na bakarsanız, zabıtların açıklanması millî konularda zararlı olurmuş? Niçin? Çünkü, Türkiye'nin NATO'ya nasıl sokulduğu, devrimci kuvvetlerin yıl-yıl nasıl baskı altında tutulduğu birer birer meydana çıkacak...

Oysa bütün bunlar, Amerika'nın beşinci dereceden memurlarının dahi bildiği şeyler. Türk halkından neyi saklıyorlar?

Yoksa, kendi halklarından mı korkuyorlar?

Grev yapan kimya işçileri fabrika önünde

DİSK'E SALDIRANLAR ADALETE VERİLİYOR

■ DİSK'e bağlı kimya işçileri bir fabrikada greve başladılar. Grevi Kimya - İş yönetiyor

DEVİRİMCİ İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı işçilerin ikinci grevi 28 Mart'tan itibaren İstanbul'da Midil Tipi Zarafet İlaçlar T.A.Ş. fabrikasında başladı.

330-850 Lira arasında değişen aylıklarına yüzde 25 oranında zam isteyen işçilerin bu isteklerinin işverence kabul edilmediği üzerine Türkiye Kimya İş Sendikası'na bağlı 42 işçinin başladığı grev başarı ile devam etmektedir. Kimya İş Sendikası adına Bahaeddin Kocamanoglu, grevin başlaması dolayısıyla "Kimya İş içinde inançla birleşmiş işçiler olarak bu kavgayı başarıya ulaştıracağız" dedi.

Öte yandan, yeni konfederasyona yapılan saldırılar üzerine

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu bir bildiri yayımlayarak DİSK'e iftirarlarda bulunanların adaletin pençesine teslim edileceğini açıkladı. Bildiride özetle şöyle denilmektedir:

"İşçinin kurtuluşunu, anayasadaki haklarına kavuşmasını amaç edinen konfederasyonumuzun kuruluşu, çıkarları, işçinin sözde sendikalarda kalması ve karanlıkta bırakılmasında olan çıkarıcı çevrelerle onların işbirlikçisi olan bir kısım basını harekete geçirmiş, aslı esası olmayan suçlamalarla konfederasyonumuzu yıpratma çabasına sürüklümüştür.

Bizler, alını açık, hak ve hakikat yolunda çaba gösteren kişiler ve kuruluşlar olarak, onlara muhatap olmayı, bulundukları seviyeye inmemeyi prensip edinenlerdendir.

Onlara en güçlü cevabımız, işçi yanında oluşumuz ve işçi yararına olumlu çalışmamızdır.

Anılan çevreleri aleyhimize kışkırtan ve kendilerini huzursuz kılan olay, Türk işçisinin uyanmış olması, sömürüye paydos diyecek fikri ortama erişmesi, kendisinden yana olan işçi örgütü ile, kendisine karşı işçi örgütünü birbirinden ayıracabilecek duruma gelmesi ve kitleler halinde katılacağı gerçek bir işçi kuruluşuna susamışlığıdır.

O efendilere şunu hatırlatalım ki, bir kişiyi her zaman aldatmak mümkündür. Bir kitle de muayyen bir zaman aldatılabilir. Ama bir kitlenin her zaman aldatılabileceğini, ders alınması lazım gelen tarih kitapları yazmamaktadır.

Bir süre daha aleyhimizde tezevir mekanizmasının işlemediğini olağan karşılamakla beraber, haysiyet ve şerefimize dil

uzatanları adaletin pençesine teslim etmekten de geri kalmayacağız."

Adaletle teslim edilenler arasında Kadircan Kaflı, Halil Tunç, Tekin Erer, Politika Dergisi Sorumlu Müdürü Semih Onat, Türk İş Başkan Vekili Hasan Türkay da bulunmaktadır.

GENÇLİK

■ Avrupa'da eğitim gören Türk gençleri devrimci bir konfederasyon kurdular

TÜRKİYE'nin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini yurt dışında da sürdürmek üzere, Fransa, Almanya ve İngiltere'deki Türk Öğrenci Federasyonları bir araya gelerek Avrupa çapında bir konfederasyon kurmuşlardır. Avrupa Türk Öğrencileri Konfederasyonu'nun Genel Başkanlığı'na seçilen Dr. Mehmedcan Köksal, yeni kuruluş adına şu bildiriyi yayınlamıştır:

"Evrensel gelişmede get, kalmış Türkiye'nin, türlü zorluklara katlanıp yurt dışına, Avrupa'ya gönderdiği gençliğin temsilcileri bizler,

— Ülkemizin geleceğine karşı yüklendiğimiz sorumluluğun bilincine varmış olarak,

— Ve yalnızca Türkiye'nin yararı için çalışmayı en kutsal bir amaç bilerek,

Avrupa Türk Öğrencileri Konfederasyonu'nu kurduk.

Kuruluşun gerektirdiği bütün biçimsel kısıtlamaların üstünde, bize ışık tutan ilke, geçmişten doğmuş bugünün Türkiye'sinin tarihsel gelişimin yarattığı bir zorunlu geleceğe varabilmesi yolunda her Türk'ü etkilen olmağa çağırır ilkedir.

Şu gerçeği biliyoruz ki:

"Ülkemizin -bütün kalelerini

MUŞLU II

Türk İş Başkanı Seyfi Demirey'in Zafer Gazetesi'ne demecinden:

"Memleketimizdeki yeraltı komünizm faaliyetlerinin geçmişte olduğunu biliriz. Şimdi su yüzüne çıktılar. Maske var yüzlerinde. Sosyalizm derler; kedinin pisliğini örtmesi gibi hareket ederler."

zaptetmek, bütün tersanelerine girmek, bütün ordularını dağıtmak ihtiyacını duymadan ve onların yerine çok daha başka yollarla -her köşesini bilfiil işgal etmiş bir emperyalizm, kendisi ile çıkar birliği yapan bir grup insan bugün Türkiye'de bütün halkı sömürdüren ortamı geleceğe de taşımak amacını güdüyor.

Görevimiz:

— Türkiye'nin gelişmesine içeriden ve dışarıdan konulan bütün engelleri yıkmak,

— Ve bağımsız Türkiye'nin bağımsız toplumunu içinde her yurttaşa eşit hak ve imkânların tanıdığı, insanın insanı sömüremeyeceği, evrensel uygarlık düzeyine ulaşmış bir zorunlu gelecek Türkiye'sine yöneltmek-tir.

Avrupa Türk Öğrenci Konfederasyonu, var oluş gerekçesini bu görevde bulur."

ŞECAAT ARZEDERKEN...

BİR sağıcı gazetede "ADİDEĞMEZ" imzasıyla memleketin bütün gerçek değerlerine saldıran Süper Mürşid Necip Fazıl, 29 Mart'ta yandaki vesikayı yayımlayarak İnönü'yü ve Hasan Ali Yücel'i "komünistleri himaye etmek"le suçlamağa kalkışmıştır. Vesikada Pertev Naili Boratav'un "Yurt ve Dünya" isimli dergisine Millî Eğitim Bakanlığı adına 300 adet abone kaydedildiği belirtilmektedir. Ne var ki, yazının altındaki imza ne İnönü'ye, ne de Hasan Ali Yücel'e aittir. İmzanın sahibi, bugün Türkiye'de sağıcılar hesabına kültür barbarlığına girişmiş olan Kültür Müsteşarı Adnan Ötügen'dir. O Adnan Ötügen ki, CHP'nin iktidarda bulunduğu yıllarda gerçek kimliğini kamufle ederek "kraldan çok kralcı" görünmüş, sağıcılar iktidara geçince de Hitler Almanyası'nın kültür düşmanlığını Türkiye'de bütün şiddetiyle hortlatarak solculukla hiçbir ilgisi olmayan eserlere dahi sansür koymuştur. Bay Ötügen, ülkedeki bu açıklaması karşısında bakalım ne diyecektir?

Yazar:
Adıdeğmez

T. C.
Maarif Vekilliği
Nesriyat Müdürlüğü
Sayı: 83/06543
Ankara, 3 Temmuz 1943

Özet: Yurt ve Dünya adlı dergisi hakkında.

S. Pertev Boratav
Yurt ve Dünya Dergisi sahibi
Posta Kutusu 355

ANKARA

"Yurt ve Dünya" adlı derginin, çıkmasını korumak maksadıyla yıllık aboneleri 300 kuruştan 300 taneğine 1 Haziran 1943 tarihinden 31 Mayıs 1944 tarihine kadar bir yıl müddetle abone olunmasına karar verilmiştir. Dergilerin 12.8.1941 tarih ve 6468 sayılı yazı ile gönderilen listelere göre DAĞITILMASINA DEVAM EDİLMEKTESİNİ RICA EDERİM.

Abone parası eksikliği gibi dört mülkari taksitte Ağustos, Ekim, Ocak, Mayıs ayları içinde ve Ankara'da ödenecektir. Abone taksitlerinin ödenmemesi için zamanında dairenize müracaat edilmesi ve derginin abone yazılmış, numaraları ayrı ayrı gösterilmiş posta idaresince tasdikli dağıtım listelerinin verilmesi esastır.

Son abone taksiti en geç Mayıs 1944 de ödenebileceğinden bu taksitin 20 Mayıs'tan önce alınması icap etmektedir. Zamanında alınmayacak olursa bu son taksit mülkeliğin yıl bütçesinden ödenmesine imkân yoktur. Bu hususu önemle bildiririm.

Dergilerin dağıtımına başlandığını bildirtim ve her sayı çıktıkça bir nüshasının aşağıdaki adrese derhal gönderilmesini teminini rica eder. Saygılarımla sunarım.

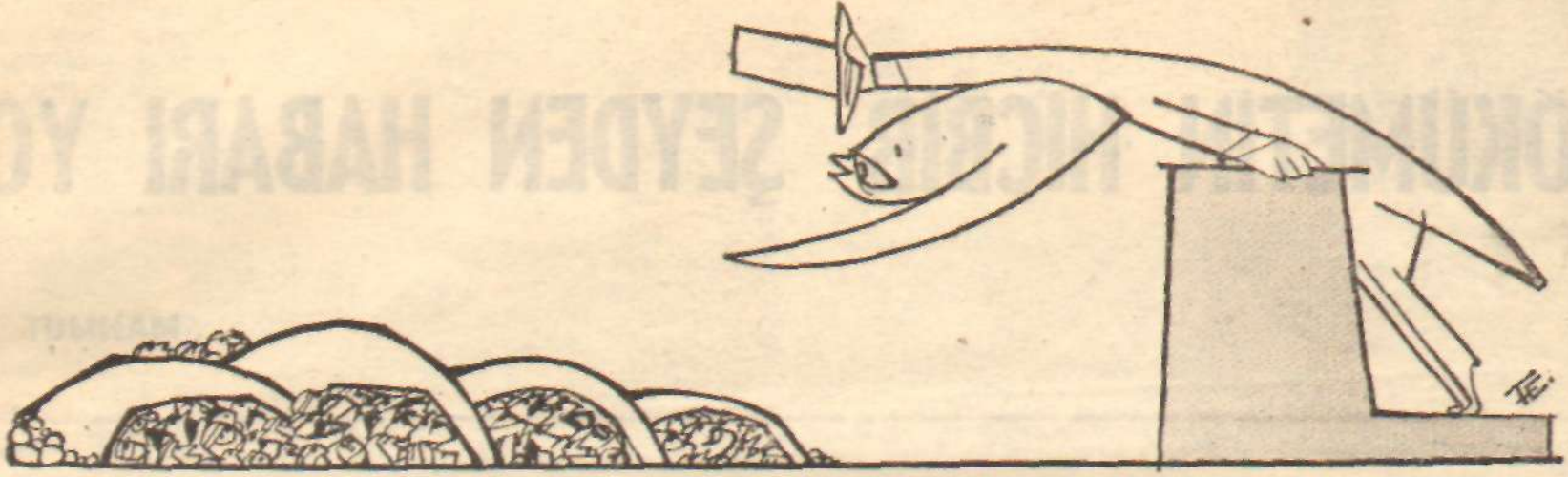
Nesriyat Müdürü
Adnan Ötügen

Adres:
Namık R. Katalgu
Maarif Vekilliği Nesriyat M.

Komünizmayı resmen koruyan İnönü ve Hasan Ali marifetine nis bir vesika.

KEMAL TÜRKLER

Aziz Vatandaşlarım! Yüksek katınızda bulunmaktan derin bir haz duymaktayım!

YOZLAŞTIRILAN KAVRAMLAR

FETHİ NACİ

27 MAYIS hareketinin fikir planında getirdikleri, gerçekleşme alanına giremeden, gene fikir planında yozlaşma (dejenere olma) yoluna girmektedir.

«Sosyal adalet», 27 Mayıs'ın getirdiği bir kavramdır. Millî Kurtuluş Savaşı'ndan sonra «Millî hakimiyet», İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra «demokrasi» ne ise, 27 Mayıs'tan sonra da «sosyal adalet» o idi. Oysa bugün, «Türkiye'de dağıtılacak toprak yoktur» diyen, vergi yükünü yoksul halkın sırtına yükleyen, eğitim imkânlarında fırsat eşitliği gibi, herkesin millî gelire kattığı değer oranında millî gelirden pay alması gibi sosyal adalet ilkeleriyle uzaktan yakından bir ilgisi olmayan Süleyman Demirel bile sosyal adalardan yana olduğunu söyleyebilmektedir.

«Planlama», 27 Mayıs'ın getirdiği ve Anayasa'ya soktuğu bir kavramdır. «Demokrat Parti iktidarı, plan proje yapmak suretiyle memleket iktisadiyatını, tepeden ve bir merkezden idare edilir bir güdümlü ekonomi halinde kaldırmak prensibini nehyeden bir iktidardır.» diyen Menderes'in on yıllık deneyinden sonra memleket ekonomisinin girdiği çıkmaza bir çözüm yolu getirmek amacıyla benimsenmişti. Bugün, hem Demirel Menderes'in kalkınma anlayışını sürdürmektedir, hem de «planlama» sözü bir kalkan olarak kullanılmaktadır.

SOSYALİZM tartışmaları da 27 Mayıs'ın getirdiği nisbi özgürlük havasında ortaya çıkmıştı. Şimdi de «ortanın solu» ve «demokratik sosyalizm» sözleriyle, bilerek bilmeden, sosyalizmin fikir planında yozlaştırılması başlamıştır.

Sosyalizmi bütünüyle reddetmek imkânsız bir hâle gelince, birtakım çevreler, kendi gönüllerince bir sosyalizm tarifi yapmakta ve buna «demokratik sosyalizm» demektedirler. Nedir demokratik sosyalizm dedikleri? Sosyal adalete ve demokratik planlamaya öncelik verdiniz mi, gelir dağılımında denge kurma amacı güttünüz mü demokratik sosyalizmden yana oluyorsunuz? Bunun sosyalizmle ilgisi yoktur, sosyalist olmayan partiler de bu amaçları gerçekleştirmek için çalışabilirler, sosyalizm sosyal sınıflardan

ve mülkiyet meselelerinden bağımsız olarak düşünülmez dediniz mi cevap hazır: Marksist dogmalar, vb.

Sosyalizme sadece yukardaki görevleri yükleyerek «demokratik sosyalizm»e ulaşabileceğini sananlar, çözümlemelerini sonuna kadar götürdükleri zaman, Türkiye'de sosyalizmin gereği olmadığı yargısına varacaklardır. Çünkü, kuramcılar tarafından sosyalizmle bir ilgisi olmadığı defalarca belirtilen «ortanın solu» da bu amaçlar peşinde olduğunu iddia etmektedir. Hem de sosyalizmin en vazgeçilmez ilkelerini reddederek! CHP Genel Sekreteri, geçen hafta ortanın solunu anlatmak için çıktığı bir gezide sorulan bir soruyu şöyle cevaplandırmıştır: «TIP işçilerde sınıf bilinci kuvvetlenmiş ve toplumda demokratik yoldan hakim duruma geçsin ister. Biz ise işçide haklarını alabilmenin şuurunun ortaya çıkmasını istiyoruz.» Bursa'da bunları söyleyen CHP Genel Sekreteri, Karacabey'de de «Ortanın solunda bir düzende özel teşebbüsün daha da güçleneceğini» söylemiştir. Aynı Genel Sekreter, bir yandan da, sosyal adalete ve demokratik planlamaya öncelik tanımakta, gelir dağılımında denge kurma amacı gütmektedir!

BU karışıklık arasında, gerçek sosyalizmi aşırılıkla damgalayarak ortanın solunu gerçek sosyalizminle gibi ileri sürmek, öyle görünür ki büyük basının uygulamayı tasarladığı bir yönü vardır. Nitekim daha önce kadar ortanın soluna karşı çıkan birtakım gazeteler (Büyük sermaye ile ilişkisi bilinen gazeteler) birden ortanın solunu tutar bir ağız kullanmaya başlamışlardır.

Sosyalizm üzerinde bunca yıldır bu kadar söz edildi, bu kadar yazı yazıldı, bu kadar kitap yayınlandı; ama bunların gereken kavram aydınlığını getiremediği ortada. Bunun için hakim çevreler halkçı bir öz taşıyan her kavramı yozlaştırmak için, vakit geçirmeden, ellerinden geleni yapmaya çalışmaktadırlar.

Buna karşı yapılacak şey, sosyalizmin ilkelerini aydınlar arası bir fikir lüksü olmaktan çıkarak işçi sınıfına, köylülere ve öteki emekçi tabakalara yaymaya çalışmaktır. Bu da, ne kadar güçlü olur-

larsa olsunlar, fertlerin bir bağlarına üstesinden gelebilecekleri bir iş değildir; bir siyasal parti işidir, Türkiye İşçi Partisi'nin işidir. Son zamanlarda, sosyalist olduklarını iddia eden birtakım kimseler, TIP'i yermeyi, köttülemeyi, giderek aşağılamayı aydın kişi olmanın şartlarıymış gibi yaymaktalar. Birtakım strateji uzmanları, memleketin kurtuluşunu nerdeyse ortanın solunun başarısına bağlayacaklar. Ortanın solunun neler getirip neler getiremeyeceğini tartışmak başka şeydir, sosyalist hareketin bağımsız bir parti olarak gelişme şartlarını tartışmak başka şeydir. Ortanın soluna yakıştırılmak istenen görevler, pek uzun olmayan bir dönemde, tek sosyalist örgütün birtakım suçlamalarıyla karşı karşıya kalması sonucunu doğurursa; strateji uzmanları hiç de sürprizle karşılaşmış olmayacaklardır.

KAVRAMLARDA yozlaşmayı önlemenin tek yolu, kavramların halka mal edilmesidir. Kalıbedeki yurttaşlar Başbakanı yükselen fiyatlardan, ağırlaşan geçim şartlarından söz etmeye başlayınca Başbakan eskisi kadar kolaylıkla «sosyal adalet» kavramını yozlaştırmayacaktır. Köylüler, Tekel Bakanını cevap veremeyerek kaçmak durumunda bırakmaya başlayınca Tekel Bakanı da eskisi kadar kolaylıkla «sosyal adalet» kavramını sömüremeyecektir. Ve bu oluşum Türkiye'de başlamıştır. Halk, birtakım gerçekleri kavramaya başlamıştır. Gerçeklerin bir haf kalabalığı olmaktan çıkarak maddi bir güç haline gelmesi ise ancak halka mal olmasıyla mümkündür. İktidarın telâşi, bu oluşumun belirtilerini görmeğe başlamasındandır. Bunun içindir «Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu» tasarısını hazırlayarak halkın uyanışını durdurmağa kalkışmaları!

BU şartlar altında, sosyalistlerin tarihi sorumluluklarını bilerek hareket etmek zorundadırlar. «Kapitalizm» demekle kapitalist olunmaz; eylemdir sosyalizmin tanığı. Ve bu gerçek, önümüzdeki günlerde daha da anlamlı bir hâle gelecektir.

"HÖKÜMETİN HİCBİR ŞEYDEN HABARI YOK!"

MAHMUT MAKAL

KÖYDEN Van'a gitmiş ve orada çalışan tek kişisi köyün Hacı Yaşar. Karayollarında şoförlük yapıyor. Şimdilerde işleri mi bitmiş yoksa çalışmaz mı olmuşlar, her neyse, o da dün akşam köye gelmiş. Önden grayderler yol açmış, arkadan onlar gelmiş.

Onun da olduğu bir toplantıda şöyle dereden tepeden konuşalım dedik. Elbette laf lafı açacak, laf da tabakayı açacak. Şu kış kıyamette yapacak ne var başka?

Önce gelişini anlatıyor Hacı Yaşar: «Elinde bavuluyla yola çıkmış bir adam bulduk yolda. Belki bir köy öğretmeniymiş. Yanına geldiğimizde yarı baygın adam. Nerdeyse donmuş, bitmiş. Ahp Canik köyüne bıraktık. Biz ayrılırken hâlâ kendine gelememişti.»

Sonra da «havadislerden ne var ne yok?» diyenlere önemli havadisleri söylüyor:

«Arkadaş, bizden düşünün melumat dünyaya ne gelmiş ne de gelir. Çünkü şu bildiğimiz İran bizden işçi istiyor. Tehnisyen diyor, kalifiye işçi diyor, işçi oğlu istiyor. Ve arkadaşlar, Almanya'da çalışanların işi bitikmiş. İzini li yolluyorlar, ardından da gelmeyin gayrı, diyorlar. Hükümetin zaten hiçbir şeyden habarı da yok hem de elinden bir şey çıkarmıyor, hayır bir zanaata aklı ermiyor...»

«Radyoya pil almadan mı, markaları kötü de olsa biraz haber dinlerdik?» diyor Hacıya. Pili almamış.

Her şeye zam!

«Ama gamlanmayın, vereceğim havadisler bitmedi diyor. «Siz dün olanları duyduunuz mu? Dün dananın kuyruğu kepti: Her şeye zam yapıldı.»

Ben de dahil, ağzımız bir karış açık, dinliyoruz Hacıyı. Yola çıkak olanı biteni kovuşturamadım. Ne gazete gördüm, ne radyoda bir haber dinledim. Merak da etmedim doğrusu. Royterle A.A. nın tek yanlış haberlerinden usanmış kulaklarım bayram ediyor.

Lafına zam yapıyor Hacı:

«Sigaramın her çeşidine zam var. Şeker zam var. Benzine, gaz zam var. Hayrun görün bundangilli dünyanın, hayırlı olsun.»

«Memnun oldu» diyor 3 Haziran 1960 a kadar Demokrat geçiren Mehmet Yaşar, «başka türlü batmaz bunlar. Tenekede gaz tükendi. Biz şehire gidip gidemeyi düşünürken üstüne de zam geldi, de bakalım ne yapılacak gayrı...»

Eten diyorlar bir delikanlı yumruklarım sıkıyor:

«Demek radyolar zam söyledi ha? Radyoları zam söylerken bir radyo da benim elime geçse ve o tarafa götürse benim diyeceklerimi. Bir de bizi dñleseler, bir bağırısam ki iki liraya sigara içecek adanndan bir de oy istenmez. Bir dürüstü çıkmıyor ki önümüzde. O ötekine öteki ona benziyor...»

Şehirle ilişki kurmak zor bu mevsimde. Çay, şeker, gaz, sigara gibi şeyler sayımı çekmiş zaten...

«Yaşamamın tadı tuzu bittii diyorlar da başka birşey demiyorlar.

Mehmet Yaşar;

«Bundan sonra bunlara rey verenlerden aşağılık adam olmaz. Zaten camı çıkmakta olan milletin umuşunu sakınaktır bu zamların yapılması. Menderesi biz şımarttık, biz yedik. Vakıf bazı iyi tarafları vardı. Onun gibisi bile bir daha zor gelir başımıza, bu gidişle. Çünkü, heç mi heç tadı tuzu kalmadı gidişatin. Ama, yanarım yanarım Menderes'e yanarım. Adanmı biz yedik çünkü. Pol yokken, yumurta yokken bile dayanıyorduk telgrafta. Şöyle

le yücesin, böyle yücesin, senin cepheye şöyle geçtik, böyle geçtik... Yedik adamı vebası. Şimdi de gidişatin tutukacak tarafı kalmadı, şirazesinden çıktı. Başa geleceği beklemekten başka çare yok. Bahar ola hayrola...» diyor.

Bana da bir çift söz söylemek kaldı: «Tanrı tadınıza tuzunuza artarsın!» «Hükümet olmayınca tadı tuzu olmaz bu işlerin» diyor M. Yaşar.

«Nereye gitmiş hükümet?»

«Aşlı hu, nesli hu! Neden ni: Kar

düşmeden Tatvan'dan geliyorduk. Avrat da yanımda. Adilcevaz'ın yanında arabayı duruttular. Bizimkiyle birlikte yirmi arabayı durdurulan. Çıkarılarmızdaki pıhtı pıhtıyı aldıktan sonra, bir de avratların donlarını içine sakladığımız harçlıkları bulup çıkardılar. Kimimize sopa çektiler, kimimizi oynattılar silah zoruyla. Sonra arabalara yol verdiler. Biz de Erciş'e geldik, şikâyetçi olduk. İfade vermek için iki gün bekledik. İfadeye çıktık ki bizden başka kimse kalmamış. Yanında Adasun'lu biri vardı, «hey dell, hükümet mi var da kalıp ifade verecektin. Herkes gitti hükümet yok ki kalıp ifade versek», diyerek...

«Yalana dedim, hükümet vardır ve de Ankara'da oturuyor. İnanmayan yollar açınca, buzlar çözülünce gider görür.»

Eşkiya!

Mustafa söze karışıyor:

«Var olmasın belki var amma, geçenlerde seerden gelenler iradıyla dinlemişler ki hükümet eşkiyaya bahara kadar bir şey yapamam, ancak bahar gelince hesabını görürüm, diyesiymiş.»

Baş kahramanımız Mehmet Yaşar kimseye söz bırakmak istemiyor ki:

«Bir albay vardı soyulduğumuzda, Ekrem Derinçay. Arabasında yedi mermili simitsonları elde tutan iki jandarması olduğu halde eşkiyalara ses çıkaramadı. Valiler de bir şey yapamadılar. Esasen, Diyarbakır'dan buyanının valisinde kaymakamında iş yok ve ordan bu yanda bunların gücü yetmiyor hiç bir şeye.»

Müteahhit damadı da ondan geri kalmıyor konuşmada. Birinin anıattığı ötekini de bildiği şeydir aşında. «Denizin kenarında jandarma karakolu var» diyor damat. «Orada uzatmalı var. Hakında tevkil kararı var der, onu getirtmek için gene rüşvet ister. Karakolun yanında Başkalelinin sürüsünü içettiler. Çobanları çağırıp nezarete atıyorlar. Kollarını da bağlıyorlar bir temiz. 156 seçme koyunu dağa götürüyor ortaklaşa çalışanlar... Sekizini de karakolda iç ediyorlar. Koyun sahibinin tel çekmediği yer kalmıyor ama hiç ses gelmiyor oralarından. Ardından usulen aramaya çıkıyorlar, bulamadan dönüyorlar. Tabii bunu bizler biliyoruz. Kaya kadı nezaretçi müftü buralarda.»

Mustafa giriyor araya:

«Bunlara şaşıyorsanız şaşmayın sakın. Böyle bizim buralar. Elin oğlu ağla kanyonu dayayıp koyunları yüküyor. İnek olursa inekleri de yüküyor. Rüşvet takibi önüyor...»

«Ne bu bel» diyorun. «Hırsızlık, rüşvet, can güvensizliği, mal güvensizliği... Siz hiç başka şey bilmez misiniz?»

Aramıza sonradan girip dizlerinin üstüne çömelen büyük birisi bir süre kulak konuşu olduktan sonra söze karışıyor:

«Kadirasker Köyünde birinin altın koyununu aldılar geçende, silah zoruyla, İran'a kaçırırken yakalandılar. 24 saat nezarete kaldıktan sonra salıver-

Doğu köylerinin insanları işte böyle giyinirler Böyle paramparça, bir iplik çeksen bin yama dökülür.

Doğu Anadolu yılın yedi sekiz ayı kar altındadır. Yedi sekiz ay yeraltı köyleri dünyaya kapanır, kuş uçmaz kervan geçmez olur. Kışın yeraltı köylerinden birisinin görünüşü

diler suçluları. İran'dan gelen deste deste Türk paraları cedid duruyor, hiç kullanılmamış. Orada koyun pahalı. On yirmi bin lira rüsvete bile güçleri yetiyor kaçakçıların. Nasıl serbest kalmazlar. Hududusunu deyoruyorlar. Ankara'daki kollarını deyoruyorlar. Sen hiç duydun mu mebus olup da hududu geçen her koyundan beş lira hakkını Ankara'da almaya devam eden?»

Ve mal sahibi demiş ki: «Yaşasın kasaba adaleti. 600 kişilik B.M.M. bir yıl uğraşarak beş yıllık cezaları affedebilir, buradakiler 30 yıla giden cezaları 24 saatte bitiriyorlar...»

Dört ineği çalınan bir vatandaşla karşılaştım köyün bağı olduğu kasabaya geldiğinde. Kaymakama derdini anlatamamış, raslantı olarak orada bulunan valiyle görüşmüş. «Herkesin hayvanı çalmıyor, ne olacak sonuç?» demiş. «Düşmanın var mı?» demiş vali. «Bence belediye reisi, kaymakam, savcı, tabibati yapmadıkları için bana düşmandır ve hırsızım onlardır» demiş. «Sözünü bil de konuş» deyince vali, «öyleyse sensin» diyor. Olay kasabamın kaymakamlık binasında oluyor. Ve halk hep bu çatışmanın içinde.. Adamla da görüştüm, anlattı olanı.

«Bunlarla biter mi, dahası var» diyor yanımda oturan arkadaş. «Ağrı isyanından farkı yok güdüşün. Ağrı isyanını Dersim'de yapıpanta karıştırmamalı. O zaman Zefan köylerinden birinde tahsildarla jandarması meze isterler. İki tavuk kesilir. Kuzu isterler, o da olur. Gece yarısı olunca da kadın kız isterler. Ev sahibi çeker vurur bütün, öteki kaçır. 50 bin insan bu yüzden ölür. Orda dereler halen kemiklerle doludur. Eskiyahtan, hırsızlıktan ve rüsvetçiden sorna iş oraya dayanıyor...»

Sosyalizasyon

Karlar kepek gibi uçuşuyor. Ama gökten yağmıyor, yerden kalkıyor. Güneş açtığı için soğuk şimdiki kadar olduğunun iki misli. Eldivenin içindeki ellerimi ayrıca paltonun ceplerine sokuyorum, gene parmaklarım sızıyor. Eldivenden çıkarıp koynuma sokuyorum, gene olmuyor. Kalın yün çorabın içinde ayaklarım da öyle. Hiçbir şeyden korkmuyor soğuk.

Kar yağmadığı için yollar acıkmıştır diye kasabaya gitmek isteyen bir küme insan türedi köyde. Toparlanıp Denizden taraftaki yola gidecekler. Onlarla ben de indim yola. Kar yattıkça kabalığı eksiliyor.

Kümenin içinde bir de hasta kadın var. Sarıp sarmalamışlar iyice. Hastalığının ne olduğunu bir türlü söyletmedim. Belki kadın hastahklarından biri. Gerçek olan kadının hasta olduğu. Kocası köyün en iyi durumda olanlarından biri. Onun için karısını doktora götürmeye kalkıyor. Kümede yirmi kişi var. Hepsi de Erciğ'e gidecek. Kimisi birer koyun götürüyor satmaya.

Saatler geçtiği halde ne araba geliyor ne başka bir şey. Heybe omuzlarında beş kişi yaya yürüdü Erciğ'e doğru. «Ne zaman varırlar?» diye sordum ötekilere. «Ölmez domamaz/arsa aşkama varırlar» dediler. Taşıt gelmeyince bazıları da geri dönüp köyden yana yürüdüler. Yola inerken belimizdeki kara gömüldük. Paçalarımızda, çoraplarımızda kalan karıyar buz oldu, sarıyorlar. Bereket erimiyorlar. Değilse kıyamet kopar hem soğuk hem ıslaklık olunca..

Mehmet Yaşar da bizimle. Kasabaya ve köye doğru yürüyene bakıp «bunlar tam dokuz ay işsiz, ne yapacaklarını şaşırıyorlar. Köyde kalsalar bir türlü, kasabaya gitseler bir türlü. Yaz olsa hiç değilse amelelik ederler de karınları doyar, şimdi o da yok. Akıhtan, şakıhtan ne yapacaklarını bilmiyorlar...»

Hasta kadının kocası, kadını karın üstüne oturttu. Yüzü de öle yana dönük. Bizim görmememiz gerekir. Ama adam inatçı ya da kadının durumu göründüğünden çok ağır. Zaten yüzünü gözünü gördüğümüz yok. Mutbaka doktora götürmek sevdasında karısını Bekleyelim bakalım ne olacaktır...

Derken bir jeep göründü karşıdan. «Sağlık ekipli, içinde doktor, o yoksa ebe yahut sağırlar vardır» dediler. Kadının yönünden çok sevindim. Ama yanımdakiler sevinmediler. «Durmaz kızı dediler. «Nasıl olur» dedim, «hastalar için değil mi bu karoluş, bu adamlar ve de bu epli?»

«Pek değil» dediler. «On'ar kendü keyiflerinde. Kimbilir ne için yo'a çıkmışlardır. Ya Muradiye'ye ya Van'a gi-

diyorlar elleme. Ve gerçekten epli durdurtamadık. Hiçmi'a geçti yanımızdan. Kadını da onlar geriden gelirken işaret ettik parmaklarımızla oysa.

Van, sağlık sosyalizasyon bölgesinde. Pilot bölge, öteki deyimle Bir kere bu için pilotu hostesi elmemalı ama oyalamaca zihniyetinin elinden kurtuluş mu var? Gün'erce sonra Erciği falan dolayıp, Tatvan yolu açılmayınca yenden Van'a döndüğüm zaman bu sosyalizasyon oyununun 1. No.lu sağlık ocağı doktoru Muzaffer Coşkun'la konuştum. O diyor ki:

Kızaklı doktor!

«Biz, hiç bir karşılık almadan sağlığı koruma işlerini köylünün ayağına kadar götürüyoruz...» Devam ediyor: «Yaz günlerinde bu biraz gerçekleştirebiliriz, ama kışın yollar kapanıyor. Öğretmen ya da muhtar yoluyla ihbar gelirse kışın da gitmeye çalışırız. Motorlu taşıt gitmez ya kızakla gideriz.» Uzun uzun konuşuyor. Muzaffer Bey dinliyorum. Doktor gidemezse ebe, sağlık memuru gider, diyor. Bir de gizlilikten söz ediyor. Sağlık Bakanlığundan yeni bir buyruk gelmiş, sağlık sosyalizasyonu komusunda valinin ya da onun tayin edeceği birinin dışında hiç kimse kimseyle konuşamaz, bilgi veremezmiş. Demek kendilerine güvenleri, yaptıkları işe inanları yok bunların. Doktora bunu söylüyorum. Anhyor, kızıyor.

Bu sosyalizasyon uydurması, vatandaşın dalağı üstüne el koymayı paravaz hale getirmiş. İlâcını gene soygun değeriyle eczanelerden alacak. Güvenlik yüzünden sosyalizasyon doktorları dışındaki paralı doktorlara muayene olmayı da yeg tutuyormuş vatandaş. Parasız vatandaşlara ne o doktorun ne de bunun yararı yok tabii. «Muayene ettiğim hasta benden çıkıp serbest dahliliyeceye gidiyor» diyor Muzaffer Bey. Ben tablet yazdım öteki ilüneye çevirmiş. İğnenin kullanılması zor. Resmîye güven kalmamış vatandaşta, paralı muayene ve özel doktora koşuyor gene de...

«Resmî de resmî yani,» diyorum. «Belki eski alışkanlık, belki onların yeterliliğine inanç. Asker doktor olursa onu tercih ediyorlar. Rütbesi büyük olursa tamam.» diyor.

Doktorlar için iyidir pilot bölge. Bir doktor 1625 lira tazminatla 35 aslının karşılığı 538 lira maaş alıyor ve eline 2163 lira geçiriyor ayda. Üç vılda bir terfii var. Ayrıca, bilirsiniz bu işin tarhanası var, bulguru var... Hükümet tabiblerinin tazminatları da 400-1000 arasında değişiyor. Eeza dolabı açarak onlar da aylığı sosyalizasyon doktorunun aldığından üstüne bile çıkarıyorlar... Bu bölgelerde gene o eski serbest pratisyenler rahat para kazanabiliyorlar. Onların kazancı da «resmîleri bırakmıyormuş». (Bu düzensizlik, bu açlık, vatandaşın öfürükçülüğü de bıraktırıp soygun şirketlerinin ilâcına yöneltmiştir. İlâç alabilenler de kaçta kaçtır tahmin edersiniz.) İlâç, doktor, sosyalizasyon derken elde sağlıklı vatandaş kalmamış...

Nitekim Muzaffer Bey de mukavelesi bitince bu bölgede serbest çabşacıyı söylüyor. «Çünkü biraz halkın güvenini kazandım» diyor.

«Mukaveleli devam etse, pratisyene değil size gelecekler demek, çünkü güven kazandıysanız?»

«Benim için biraz öyle. Mukavelem devam etse, hastalarının paralı doktora gitme oranı düşecektir. Öteki ocaklardan da bana gelirler çünkü.»

27'si ilçe ve bucaklarda 3'ü de Van merkezinde olmak üzere 30 sağlık ocağı var il bahlinde. Mukaveleli sağlık personeli 250. Bunlardan 50'si doktor, ebe-hemşire, 50'si de sağlık memuru.

Muzaffer Bey'e Muradiye yolunda hasta kadın beklerken jeepin gelip geçişini anlatıyorum.

«Kisilerin anlayışına kahyor bir yerde bu iş» diyor. «Oysa, onu insani olarak en yakın sağlık ocağına götürebilirlerdi...»

«Resmî de insaniye dönüşüm yapıyor. İnsani de piyasada yok. Muzaffer Bey sağlık ocağını köyde biliyor. Hem de resmîyette bu ocağın Ünseli köyünde olması gerekirmiş. Gelin görün ki taa «Denizsin kıyısındaki Öğretmen Okuluna yerleşmiş «Ocağı...»

İşte, Muzaffer Bey'in «zenginleri aleyhinde bulunduracak kadar yararlı» gördüğü ve «köylünün kaptısına, tavukuna bulguruna satırmadan doktor gelmektedir» diye nitelediği sosyalizasyon öyküsü...

(Devamı var)

● Nâzım Hikmet Şilebi'nin Odesa'ya geldiği gün düzenlenen törende Kaptan Bragin, Aziz Nesin, Vera Hikmet, İvan Petroviç ve Şair Boris Slutski

Evi'nde (Gertsen Sok. 53) saat 19 da yapılacaktır."

Bu çağrı kartı, tabii Rusça, ama dostumuz Muhtar, Rusça yazıların üstüne Türkçe çevirilerini de yazmış, sağolsun.

N. Hikmet şilebi

Nâzım Hikmet, bütün Sovyetler Birliği'nde büyük bir içtenlikle sevilmiştir. Hem de bu, halkın sevgisidir. Bu sevginin kaynağı, nedeni nedir, bilir misiniz? Bizim gericilerimizin sandıklarının tam tersine, Nâzım Hikmet'in bütün eserlerinde sonuna dek Türk kalmış olması, Türk olarak duyulması, düşünmesi, davranması ve Türk halkına olan büyük sevgi ve bağlılığıdır. Nâzım Hikmet'in büyük şair oluşunun gizi de burdadır.

Nâzım Hikmet'e, ölümünden sonra da, bizim hiç alışılmadığımız ölçüde değer verilmiştir. Bu değerliliğin tek nedeni, Nâzım Hikmet'in yurtsever büyük şair oluşundan başka hiç birşey değildir.

Ölümünden sonra, ilk iş olarak, bir Nâzım Hikmet Komitesi kurulmuştur. Bu komitenin Başkanı, ünlü şair ve romancı Konstantin Simonov'tur.

Komite, Nâzım Hikmet adının bütün dünyada dolaşması için, bir uçağa "Nâzım Hikmet" adını veremeyi tasarlamış, ama bir geminin buna daha elverişli olduğu düşünülerek, özel olarak Yugoslavya gemi tezgâhlarında yapılan büyük yük gemisine Nâzım Hikmet adı verilmiştir. Odesa limanına bağlı olan bu geminin, ilk sefere çıkış töreninde bulunmuştum. (12 Ağustos 1965) Bir yük gemisiydi ama, salonları, kamaraları, lüks bir yolcu gemisinininki kadar güzeldi. İlgililere.

— Niçin bir yolcu gemisine değil de, bir şilebe Nâzım Hikmet adı verildi? diye sorduğumda bana şöyle demişlerdi:

— Yolcu gemileri, belli limanlar arasında işler. Oysa bu şilep, bütün dünya limanlarına gidecek, bütün denizlerde, bayrağındaki Nâzım Hikmet adını dalgalandıracak. Bunu düşünerek, Nâzım Hikmet gemisinin şilep olmasını uygun gördük.

NÂZIM HİKMET

KOMİTESİ KURULMALIDIR

AZİZ NESİN

YAŞASAYDI, altmışbeş yaşında olacaktı. Eksik olmasınlar, yayınevleri, O'nun kitaplarını arkaarkaya basıyorlar. Türkiye'de son birkaç yıldanberi birçok yayınevi, onun kitaplarıyla batmaktan kurtuldu. İki özel tiyatromuz da, büyük şairimizin oyunlarını sahneye koymak değerliliğini gösterdi. Bu arada, hiç bir gazete, hiç bir dergi, hiç bir yayınevi ve tiyatro, O'nun doğum yada ölüm yıldönümünü anmak gereğini duymadı. Siz buna ister unutkanlık, umursamazlık, değerbilmezlik, ister yüreksizlik deyiniz.

Komşumuz Sovyetler Birliği'nin Yazarlar Birliği'ne teşekkürler ederiz. Çağımızın en ünlü Türk Şairi, Nâzım Hikmet'in 65 inci doğum günü için, Sovyet Yazarlar Birliği, Moskova'da büyük bir anma töreni düzenlemiştir. Bu güzel davranışın bir de ince, özden, soylu yanı var; Anma Töreni olayı radyo, gazete, ajans haberleriyle Türkiye'ye ulaştırılmamış, bir propaganda konusu yapılmamıştır. Oysa propagandaya çok da elverişli bir konuydu. 65 inci doğum günü töreni, Nâzım Hikmet'e duyulan içten sevginin belirtisidir.

Ben de bu tören haberini, Moskova'daki bir arkadaşımın gelen mektuptan birkaç satırla bir çağrı kartından öğrendim. Mektubu gönderen Rus dostumun adı Muhtar'dır. Muhtar, Rus adı olur mu? Gerçek adı Starostov. Starost'un Türkçesi, Muhtar demekmiş. Nâzım Hikmet de ona

Muhtar demiş; o günden sonra Starostov, Muhtar olmuş... Büyük bir Türkçe-Rusça sözlük hazırlamıştır. Türk edebiyatını Rus halkına tanıtanlardan biri, Türkçeyi çok, ama çok iyi bilen bir türkologtur.

13 Şubat tarihli mektubundan şu satırları aktarıyorum:

"19 Ocak'ta, Yazarlar Birliği binasında, Nâzım Hikmet'in 65 inci doğum yıldönümü münasebetiyle muhteşem bir tören düzenlenmişti. Salonda binden çok insan vardı. Söylevler verildi. Büyük şairin şiirleri okundu. Kendi sesinden banda alınmış bir demeciyle, "Hazer Denizi" şiiri dinlendi. Daha sonra, senaryolarını yazdığı filmlerden parçalar gösterildi. En sonra da büyük bir konser verildi."

Dostum Muhtar bana bir de, bu törenin çağrı kartını göndermiş. Kartondan iki yapraklı çağrı kartının dış yüzünde Nâzım Hikmet'in resmi basılı. İçerde de, törenin programı yazılı:

"Aziz arkadaş!

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Yazarlar Birliği ve Merkez Yazarlar Evi, sizi, Nâzım Hikmet'in 65 inci doğum yıldönümü ilişkisiyle düzenlenen törene çağırır.

Başkanlık eden:

Konstantin Simonov

Konuşmacılar:

Cengiz Aytmatov
Ekber Babayev
G. Gulia

Y. Yevtuseenko
M. Karim
M. Pavlova
B. Slutskiy

R. Starostov (Bizim Muhtar)

A. Fevral'skiy
Radi Fiş
J. Ştok

Filmlerinden seçme parçalar

Sanat Ustalarının Konçertosu (2. Kısım)

Tören, 19 Ocak 1967 perşembe günü, Merkez Yazarlar

● Nâzım Hikmet Şilebi Odesa Limanında

● Aziz Nesin, Nâzım Hikmet'in mezarı önünde

Sovyetler Birliği, Büyük şairinizin adına bir gemi yaptık" gibilerden hiç bir gösterişte bulunmadı ve bunu bir propaganda aracı olarak kullanmadı. Türkiye'de pek az kişinin, benim o zamanki bir yazımla, bu değerlilikten haberi olabildi.

N. Hikmet anıtı

Halkın, sanatçıya olan sevgisini, bağlılığını, en iyi mezarlıkta anıyoruz. Sanatçıların mezarlarına bakınız; mezarın durumu, halkın sanatçıya ilgisini yada ilgisizliğini gösterir. Artık bu ilgede, en küçük bir çıkar bile olamaz; bu, salt sevgidir, hayranlıktır.

Her ölmüş büyük sanatçının hayranları var, bir de hayranlıklarını aşırılığa varıranlar var. Böylelerine "deli" bile diyorlar. Ama bunu aşağılamak için değil, bir aşırı tutkuyu anlatmak için, hatta saygı duyarak söylüyorlar: "Nâzım delisi", "Mayakovski delisi", "Çehov delisi" gibi...

Nâzım Hikmet'in mezarının da bulunduğu, Moskova'daki o

ünlüler mezarlığına gidiniz; orasını en bakımlı parktan daha park bulacaksınız. Bu bakımı yapan, bu güzelliği yaratan, yalnız mezarlığın görevlileri, bakıcıları değildir, onlardan daha çok, akıllıların aklısı o yüce delilerin işidir bu...

Nâzım Hikmet'in mezarında her gün taze çiçekler, çiçek saksıları göreceksiniz. Ne zaman gitseniz, mezara eğilmiş, toprağı ince parmaklarıyla tarayan bir genç kadın, bir kız, vazolardaki çiçeğe su koyan bir yaşlı kadın, çiçeklerin topraklarını kabartan bir delikanlı yada bir yaşlı erkek göreceksiniz. Bunlar ya her gün, ya günasırı, ya haftada bir gelirler Nâzım'ın mezarına. Nâzım Hikmet'i hiç görmemiş, tanımayanlardır; belki içlerinden biri görmüş, onunla konuşmuştur, ya bir ya iki... Onu hiç tanımayan olsalar da, şiirlerini okumuş, yaşamını öğrenmiş, ona hayran olmuşlardır. Tadına vardıkları o şiirlerin sanki borcunu ödemek ister gibi giderler mezar zivaretine.

Nâzım Hikmet Komitesi, Nâzım'ın mezarına büyük bir anıt yaptırmıştır. Bana mı öyle geldi, yoksa gerçekten mi öyle: Ordaki

en güzel anıt, Nâzım Hikmet'ininki... Koyu renkli bir granit kaya kitlesi... Bunun bir yüzüne, yürüyen Nâzım Hikmet silüeti kabartılmış. Bu kabartma, parlak, cilalı olduğundan, tabii renkteki granit üstünde Nâzım'ın hareketi daha iyi beliriyor: Nâzım, kayalaşmış bir yoğunluğun içinden ışığa yürüyor; nerdeyse kayadan sıyrılıp çıkacakmış gibi... Bu silüet kabartmanın üstünde, kendi elvazısından "Nâzım" imzası büyütülerek kazılmış granite...

Nâzım Hikmet Komitesi, bizden bir küçük boyutta Türkiye mermeri istemişti. Türk mermeri üstüne Nâzım'ın imzası işlenecek ve granit kayanın içine oturtulacaktı. Yapamadık, beceremedik, Türk mermerini götüremedik; ama bu Türk yazarlarının borcudur, ne zaman olsa yapmalıyız. Bir görevimiz daha var; Nâzım Hikmet'in vasiyetidir: bir Anadolu çınarının gölgesi altında uyanılmaz uykusunu uyumak. Türkiye'den bir çınar fidanı götürüp, mezarı başına dikmek de Türk yazarlarının görevidir.

N. Hikmet arşivi

Sovyet yazarlarının ve Nâzım Hikmet Komitesi'nin, sessizce, hiç bir propaganda gereği duymadan başardığı işlerin en önemlisi, Nâzım Hikmet arşivini kurmuş olmasıdır.

Moskova'daki sanatçılarla ilgili büyük arşiv binasında, bir Nâzım Hikmet arşivi kurulmuştur. Kimizaman parayla satın alınan, kimizaman da bağışlanan Nâzım'la ilgili bütün belgeler, resimler, mektuplar, Nâzım müsveddeleri, elvazıları bu arşivde toplanmaktadır. Dar zaman içinde ancak beş gün çalışabildiğim bu arşivden notlar aldığım gibi, Nâzım'ın eserlerinin de fotokopilerini sağladım. Nâzım Hikmet arşivi henüz tamamlanmış ve tasnif edilmiş değildir. Arşivde inceleme yapmak, Nâzım Hikmet Komitesi'nin iznine bağlıdır.

Nâzım Hikmet

Nâzım Hikmet'in vasiyet şiiri vardır. Anadolu toprağında gömmek ister.

Nâzım Hikmet Komitesi Başkanı ve daha başka ilgililer bize, resmi bir örgütün isteği olduğu zaman, Nâzım Hikmet arşivini Türk'lara vereceklerini ve Nâzım'ın mezarının Türkiye'ye taşınmasını sağlayacaklarını söylemişlerdir. Bu, gerçekten büyük bir dostluktur.

Görevimiz

Yalnız Türk yazarlarına, Türk sanatçılara değil, bütün Türk aydınlarına, bütün emekçi ve ilerici halkımıza düşen bir görev var: "Nâzım Hikmet Türkiye Komitesi" kurmak.

Yazarlarımız arasında böyle bir istek belirmiş ve belirtilmiştir. İş, böyle bir örgüt kurmaktır. Bu örgütün yapacağı pekçok iş vardır:

- Küçük ölçüde başlamak üzere, bir Nâzım Hikmet müzesi yada Arşivi kurmak.
- Moskova Arşivindeki belgelerin fotokopilerini sağlayıp getirmek.
- Nâzım Hikmet'in suçsuzluğu konusunda çalışacak bir komisyon kurarak, hukuki yönde bu suçsuzluğu fiilen isbatlamak.
- Eserlerini derli toplu yayınlamak ve başka yayıncılara yardımcı olmak.
- Nâzım Hikmet Enstitüsü kurarak, burda şairin sanatı, hayatı üzerinde incelemeler yapmak.
- Bütün dünyada çevrilmiş eserlerini toplamak.
- Mezarının Türkiye'ye getirilmesini sağlamak.
- Ölüm ve doğum yıldönümlerinde törenler düzenlemek.
- Bir Nâzım Hikmet Armağanı kurmak.

Daha bunlar gibi yapılacak pekçok işler vardır. Bu örgütü kurmakta gecikmek, Türk aydınları için, hem yapılmış bir haksızlığa katlanmak, hem en büyük şairimize olan ilgisizliği sürdürmek olur.

Nâzım Hikmet Türkiye Komitesi'ni kurmak ve yaşatmak için gereken para, başlangıçta üyelere sağlanabileceği gibi, bu iş için en iyi kaynak, Nâzım Hikmet'in eserlerini basmış yayınevleriyle, oyunlarını sahneye koymuş olan tiyatrolar olacaktır. Bu yayınevlerinin ve tiyatroların, telif hakkı ödediklerini sanmıyorum. Oysa, Nâzım Hikmet'in bıraktığı vasiyete göre, mirasçısı bellidir. Bu telif hakkının mirasçısına verilmesi gerekir. Mirasçının rızasıyla, -ki bu rıza alınabilir- telif haklarının, Nâzım Hikmet Türkiye Komitesi'nin kurulması ve çalışmaları için kullanılması, en doğru iş olacaktır sanımdayım.

SOVYETLER

■ *İhtilâlin 50. yıl
dönümüne kadar
"beş günlük iş" haf-
tası uygulanacak*

SOVYETLER Birliği, bu yıl, beş günlük iş haftası esasını uyguluyor.

■ **BEŞ** günlük iş haftası, önümüzdeki aylarda uygulanmaya başlanacak, peyderpey, bütün Sovyetler Birliği'ne yayılacaktır. Ekim İhtilâlinin 50'inci yıldönümünden önce, plan, tamamlanmış olacaktır.

■ **MAMAFİH**, hafta tatili bundan böyle Sovyetler Birliği'nde 2 güne çıkacaksa da, mesai saatleri tutarında önemli bir değişiklik yoktur. Başka deyimle, 40 saatlik mesai, bu sefer haftanın 5 gününe bölünecektir. Yani, eskiden haftanın 6 günü 7'er saat mesai yapılırken, bundan sonra haftanın 5 günü 8'er saatlik mesai esastır. Ve tatil günleri, muhakkak Cumartesi ve Pazar'a düşmeyecektir.

■ **AYRICA**, işlerinin ve çalışma şartlarının özelliği sebebiyle, beş günlük haftanın esasını taşıdığı gerekmeden iş kollarında, yeni usul benimsenmeyecektir. Başka deyimle, zor iş şartlarının hakim olduğu maden işçiliği gibi alanlarda ve genellikle kadın işçiler için yeni usul değer taşımaktadır.

■ **BU KONUYU** ele alan teknik yazılar gösteriyor ki, yeni beş günlük haftanın tatbiki, ilk sandığı kadar basit olmuyor. Çünkü, ev hayatı değişikliğe uğramaktadır. Karı kocanın ilişkileri, etki altında kalmaktadır. Aynı işyerinde çalışmayan karı ile kocanın, tatil günleri haftanın değişik günlerinde düşmektedir.

■ **BAĞAZALARIN**, dinlenme yerlerinin, kültür müesseselerinin, nakil vasıtalarının çalışma saatleri yeni usule uyandırılma zorundadır.

■ **BÜTÜN** bu zorluklara karşılık, yapılan denemeler meydana çıkarmıştır ki, beş günlük hafta, istihsalî yüzde 11,5 oranında artırmaktadır. Buna karşılık, işçinin ücreti ortalama yüzde 4,4 fazlalamaktadır. Emekçi, haftanın tam iki günü dinlenme imkânı kazanmaktadır.

● Kennedy'nin, Johnson'ı başkanlığa getirmek üzere öldürttüğü kesinleştikten sonra New York'ta sahneye konan "Macbird" isimli oyun büyük sansasyon yaratmıştır. Shakespeare'in ünlü "Macbeth" oyunundan esinlenerek yazılan bu oyunda Kennedy'yi Johnson'un öldürttüğü ima edilmektedir. Resimde oyunun temsilinden bir sahne ve görülüyor.

Johnson ile Kennedy neden çatışıyorlar?

■ *Bu çatışmanın temel sebebi, Johnson'un başkanlığa geçmesini sağlamak üzere John Kennedy'nin öldürtülmüş olmasıdır...*

HALÜK TANSUĞ

SON zamanlar, Birleşik Amerika'dan gelen iki haber var ki, bunların her ikisi de tüm dünya basınına yakından ilgilendiriyor.

Bahis konusu iki haber şunlardır:

1) John Kennedy Suikastı hakkındaki soruşturmanın tekrar genişletilmesi; 2) Johnson ve Robert Kennedy arasındaki politik mücadelenin, anormal deneyece derecede (küfürleşmeye varacak kadar), şiddetlenmesi...

Oysa, basit bir şehir savcısının (New Orleans savcısı Garrison'un), Federal Amerikan Hükümeti emniyet teşekkülleri ortak araştırmalarına ve Warren Komisyonu raporuna meydan okuması ne kadar garipse; bu seferki başkanlık seçimlerine bile katılmayacak Demokrat Parti'li Robert Kennedy'nin de, şimdiki başkan Demokrat Parti'li Johnson'a (seçim arifesi) kendini kaybedercesine çatması, en azından aynı derece gariptir.

Dolayısıyla, zihinlerde bir takım "nedenler" belirmektedir. Olaylar silsilesi arasında bağlantı ihtimalleri, akla mecburen gelmektedir. Zaten, tarafların ve onların taraftarlarının ortaya attıkları imalı sözler, aynı bağlantıya kuvvet kazandırmaktadır. Yani, Johnson ve Robert Kennedy arası garip anlaşmaz-

lıkla John Kennedy'ye yapılan suikast arasında bir ilişki arama zoru, kendiliğinden belirmektedir.

Kennedy Meselesi'nde, farazi-yeler dışı (az çok kat'i karakter taşıyan) unsurlar, şöyle özetlenebilir:

1) Suikast sıralarında ve daha sonraları birbirini izleyen olaylar (kaç kişinin ateş ettiği; atılan kurşun adedi; polis Tippitt'in öldürülmesi şekli; Oswald'ın tevkihi, sorgusu, öldürülmesi; emniyet mensuplarının tutumları; Ruby'nin sorgusu ve yargılanması; otopsi raporları; görgü tanıklarının garip şekillerde ölüp ortadan kalkıvermeleri; v.s.) hukukçu olmayanların bile anlayabileceği garabet çelişmeler ve eksikliklerle doludur.

2) Bu çelişmeleri ve eksiklikleri, resmi makamların gözden kaçırmaları, imkânsızdır.

3) Çeşitli resmi şahıs ve teşkilâtın, amatörlerce görülebilen çelişmeleri ve eksiklikleri, şahsî çabalarla "hasır altı etmeleri" de imkânsızdır. Çünkü, o zamanki mesul kişiler, çoğunlukla Kennedy taraftarı idiler. Hatta Adalet Bakanı sıfatıyla, John Kennedey'nin kardeşi Robert Kennedey, tüm adalet mekanizmasını elinde tutuyordu.

4) Demek ki, Warren Ra-

küllerin bir kısmı (bu arada Kennedy ailesi), suikast heyecanı içinde kısmen aldatılmışlardır. Fakat esasında, Başkan Johnson dahil, Amerikan resmi çevreleri susmakta bir "millî menfaat" görme durumuna geçmişlerdir. Aynı çevreler, Kennedy ailesini de "susmaya" iknâ etmişlerdir. Çünkü, ancak "millî menfaat" mülâhazası, bu kadar çok resmi şahsın "ortaklaşa" bir oyun oynamalarını mâzur gösterebilir.

Buraya kadar sıralanan unsurlar, ana hatlarıyla az çok kat'iyet taşıyor. Sadece, bir başkanın katli olayında böyle-sine ortaklaşa kamufle neyin sebep olabileceği, münakaşalara konu yapıyor. Kimi, Kennedey'yi hür Küba'lılar öldürttü. Bu açıklanırsa, Amerika'da yaşayan Castro aleyhtarı Kü-

ba'lıları Amerikan halkı linç eder. Ondan hakikat açıklanmıyor" diyor. Kimi, aynı faraziye-yi Siyonistler üzerine inşa ediyor. Kimi, meseleye, anti Katolik cereyan karakteri veriyor. Kimi, Suikast olayını Güney Vietnam'lı "Korkunç Yenge" ye bağlıyor. V.s.

Ancak, Suikast'ın gerçek sebebi ne olursa olsun; gizliliği gerektiren "Milli Menfaat" nerede farz olunursa farz olunsun; her hükârda değişmeyecek bir nokta vardır: **KENNEDY'Yİ ÖLDÜRTEHLER, KENNEDY YERİNE BAŞKAN YARDIMCISI JOHNSON'UN OTOMATİK ŞEKLİDE (ANAYASA HÜKÜMLERİ GEREĞİNCE) BAŞKAN OLACAĞINI BİLİYORLARDI. DOLAYISILE, SUİKASTI YAPTIRANLAR AÇISINDAN, JOHNSON'UN BAŞKANLIĞI KENNEDY'NINKİNE TERCİH EDİLMİŞ SAYILMAKTADIR.**

İşte, gizlilik için ileri sürülen "Milli Menfaat" bahanesi ne farz olunursa farz olunsun, Kennedy Suikastı gerisinde **JOHNSON'U BAŞKANLIĞA GETİRME KASDI** bulunmak-gerekir. En basit mantık, hiç gahmadan, bu sonuca varır. Meselenin can alacak noktası budur.

O halde, Robert Kennedy ile Johnson arasında son zamanlar giddetlenen gerginlik, belki Johnson'u başkanlığa getiren bu "SEBEB" e dayanmaktadır. Yani, Kennedy ailesinin, aynı "SEBEB"i artık kat'iyetle öğrenmiş bulunması ve başlangıç-dakinden farklı renkte görmesi ihtimaline dayanmaktadır.

Son zamanlar, Birleşik Amerika'dan gelen iki haber, bu açıdan birbirine bağlanıp önem kazanıyor. Aynı sebepten, tüm dünya kamu oyu, bu iki haberle yakından ilgileniyor.

B. ALMANYA

■ Bonn'un doğuya açılmasının nedeni ekonomik buhran ihtimalidir.

DÜNYA basınında, genellikle Batı Avrupa gazetelerinde, şu haberleri okuyoruz: "Bonn idarecileri, Doğu Berlin'le temasları sıklaştırmak istiyorlar". "Batı Almanya, Komünist Çin'le ilişkiler kuracak". "Bonn hükümetinin Dışişleri Bakanlığında Doğu Avrupa Şubeleri Şefi olan Joerg Kast, Doğu'ya yönelik politikasını planlıyor". "Budapeşte ve Bükreş'de Batı Almanya'nın zemin yoklamaları". "1957'de Yugoslavya ile diplomatik münasebetleri kesen Bonn, şimdi Belgrad'a yaklaşma çabasında". V.s.

Görülüyor ki, Batı Almanya'nın idareci çevreleri, Doğu Bloku ülkeleriyle münasebetleri bu sefer yumuşatma eğilimindedirler. Kapı komşu Doğu Berlin'den başlayıp, tabii Mos-

kova'dan geçerek Pekin'e kadar bir zemin yoklamasına girişmektedirler.

Oysa, Batı Almanya'nın (değil bu derece geniş çaptaki diplomatik faaliyeti) Doğu genel istikametinde atacağı en küçük adım bile tüm dünya dengesini sarsabilecek mahiyette sayılır. Çünkü, sosyalist nazariyatçısı Marx'ın zamanındanberi, Kapitalizm ve Sosyalizm mücadelesinin ağırlık merkezi Almanya olarak kabul edilmiştir.

Başka deyimle, Avrupa ortasında mevki almış disiplinli ve sanayileşmiş bir Almanya'yı Sosyalistler'in kazanmaları halinde, tüm Avrupa'nın (Batı Avrupa kısmı dahil) Sosyalizme kayacağı söylenir. Zamanla ise, (Amerika dahil) geri kalan Dünya'nın, Avrupa'yı bu yolda takip edeceği iddia edilir.

KIESINGER
(Doğuya doğru)

Hattâ, ileri Sosyalizm nazariyesinin, Almanya şartları esas alınarak Marx tarafından hazırlandığı belirtilir.

O halde, Bonn tarafından Doğu genel istikametine doğru atılan diplomatik adımlar, özel dikkate layıktır. Zamanla, hele ekonomik zorlukların çıkması halinde, Batı Almanya'nın daha büyük ve uzun vadeli adımları Doğu'ya doğru atması ihtimal dahilindedir.

Kaldı ki, Batı Avrupa'lı ekonomi uzmanlarının son yayınladıkları resmi istatistik tahminlere göre, Batı Avrupa'nın sınıal gelişmesi 1967'de belirli bir yavaşlama kaydedecektir. Bu buhrandan, Fransa ve İtalya, nispeten az müteassir olacaklardır. Fakat, Batı Almanya dahil geri kalan Batı Avrupa ülkelerinde, enflasyonist eğilim kendini iyice belli edecektir.

KUÇUK ÜLKEDE BÜYÜK OYUN

YIRMINCI yüzyılın en önemli ekonomik ve politik olaylarından biri sömürgeciliğin tasfiyesi hareketi ise öbürü, kuşkusuz sömürgeci takımının eski çıkarları sürdürmek amacıyla giriştikleri **YENİ SÖMÜRGEÇİLİK OYUNLARIDIR.** Birleşik Devletlerin özel avlanma sahası Güney Amerika ile İngiliz sömürgeciliğinin alabildiğine at oynattığı siyah kıta ülkelerinin İkinci Dünya Savaşından bu yana verdikleri bağımsızlık savaşlarına, sözü edilen sömürge güçleri yeni sömürgeciliğin son derece çeşitli yöntemlerinden yararlanarak karşı çıkmışlardır. Bugün bu çatışma dünyanın şu yada bu yanında bütün hızıyla sürüp gitmektedir. Gerçekten de geçen yıl Siyah Kıta yeni sömürgeciliğin kanlı oyunlarına sahne olmuş, örneğin İngiliz usulü bağımsızlıktan kurtularak gerçek anlamda bağımsızlığa yönelen **İNGİLİZ ULUSLAR TOPLULUĞUNUN** iki büyük Afrika üyesi İngilizlerin oyununa gelmişlerdir. Nitekim, geçen 15 Ocak'ta General Irons'un Nijerya'da yaptığı darbe ile Gana'da General Ankrah'm Dr. N'Krumah yönetimine son veren hareket 1965 yılı sonlarından itibaren siyah kıta'yı temellerinden sarsan darbeler dizisine eklenmişler, gerici ve tutucu nitelikleri bakımından da Afrika Birliği'ni ciddi şekilde tehlikeye düşürmüşlerdir.

Askerî darbe

Önceki hafta Afrika'nın 72.000 kilometre kare yüzölçümü ile en küçük ülkesi olan Sierra Leone'de patlak veeri ve askerlerin iktidara el koymaları ile sonuçlanan darbeyle siyah Afrika'daki darbeler dizisine bir yenisi daha eklenmiştir. Bu olay-ki herhalde senuncusu olmayacaktır- yeni sömürgeciliğin ülkelerin küçüklüğüne büyüklüğüne bakmaksızın büyük oyununu sürdürdüğünü en aşmaz bir biçimde kanıtlamaktadır. Batı Afrika'da Gine ile Liberya arasında yer alan, topraküstü ve toprakaltı zenginlikleri bakımından hayli önemli sayılan Sierra Leone, İngiliz usulü bağımsızlığına kavuştuğu 1961 Nisanından bu yana eski sömürge yönetimi uzantısında ve komşularından farklı olarak İngiliz Genel Vali'ni megrutl bir sistemle yönetilmekteydi. Ülkenin bağımsızlığında birinci derece rol oynayan Sir Milton Margai'nin (Halk Partisi) yönetiminin belli ölçülerde istikrarlı sayılabilecek devresinden sonra Sir Milton'un ölümüyle 1964'te yönetimi eline alan kardeşi Sir Albert Margai 1965'ten itibaren Halk Partisi'ni Cumhuriyetçi bir sisteme yöneltmiş ve bununla da ye-

tinmeyerek dış politikada sosyalist ülkelerle, bu arada komşu Seku Ture'nin devrimci ülkesi Gine ile sıkı ilişkiler yönünde teşebbüslere girişmişti. Bir süre sonra Sir Albert'in politikası Londra'yı tedirgin etmekte gecikmemiş ve İngilizler bir yandan ülkede muhalif etnik grupun Halk Kongresi Partisi'ni desteklerken, öbür yandan ülkede yaşayan iki etnik grup arasında mevcut olan husumeti körüklemeye girişmişlerdir. Bu oyun çok geçmeden beklenen meyvelerini vermiştir: Sir Albert 15 Mart seçimlerinde parlamentoda İngilizler tarafından desteklenen muhalefete sandalya kaptırmıştır. Ne var ki, parlamentoda kazanan sandalyalar Sir Albert'in iktidardan uzaklaştırılmasına yetmemiş ve sonunda muhalefet İngiliz Genel Vali'nin de açık desteğiyle harekete geçerek önceki hafta girişilen askerî darbe ile Başkent Freetown'da iktidara el koymuştur.

Yeni sömürgecilik

Yeni Sömürgecilik böylece bir kez daha oyununu oynamış ve şimdilik başarı kazanmıştır. Görülüyor ki, Yeni Sömürgeciliğin çıkarlarını delaylı yoldan da olsa sürdürmek için denemeyeceği yol yoktur: Etnik gruplar arasında husumetleri körüklemek, ülke içinde çıkar gruplarıyla ortaklaşa sömürüye katılmak, ham maddelerin fiyatlarını çeşitli piyasa oyunlarıyla hiçe indirmek, ekonomik mali baskılara başvurmak, yardım adı altında geri kalmış ülkelerin sırtına taşıyamayacakları ağır yükler yüklemek, kalkınma paravanası ardında ülkelerin zenginliklerini sömürmek ve bütün bunlar sömürmediği zamanlarda da işi Vietnam ve Dominik örneklerinde olduğu gibi, sudan bahanelerle, silâlı saldırıya kadar götürmek Yeni Sömürgeciliğin değişmez yöntemleri arasındadır. Anglo-Amerikan çıkar ortaklıklarını Kıbrıs'tan Endonezya'ya, Aden'den Gana'ya, Nijerya'dan Vietnam'a, Demokrasi ve özgürlük havariliği paravanası ardında yer yüzünde burunlarını sokmadıkları ülke parmakla gösterilecek kadar azdır. Sierra Leone küçük bir ülke olmasına rağmen büyük oyunun değişmez kuralından kurtulmamıştır. Times'ın "Sierra Leone olayını genel bir kuralın uygulanması olarak yorumlaması boşuna değildir. Bu kural: Yeni Sömürgecilik kuralıdır.

Türkiye, dost kisvesi altında topraklarına yerleşen çıkar ortaklıklarının, şimdiye kadar yaptıklarından çok, ileride yapabileceklerinden korkmalıdır.

Afrika'nın şimdiki durum: Uniformalı askerler...

Naci, Selâhattin Hilâv, Cevat Çapan ve Asım Bezirci açık oturumda...

ŞİİR ÜZERİNE AÇIK OTURUM

F. NACİ — ANT'nın açık oturumuna hoş geldiniz. Şiir soruşturmamıza verilen cevapları okudunuz. Bu oturumda özellikle bu şairlerin şiirleri üzerinde konuşacağız. Size de aynı soruyu sorarak başlıyorum: Bu şairlerin şiirlerinin okurdan koptuğu, şiire olan ilgiyi gevşettiği, şiir okuru sayısını azalttığı ileri sürülüyor; bu konuda nedir sizin düşünceleriniz?

BEZİRCİ — Soruşturmaya katılan şairlerin çoğu okurla aralarının açıldığını kabul ediyorlar. Ama bu kopuşun nedenlerini her biri başka türlü yorumluyor. Kimisi bu kopmanın bütün öncü şiirlerde görüldüğünü söylüyor. Bir yere kadar doğru bir düşünce. Fakat bir yerden sonra da yanlış. İkinci Yeni şiir hareketi başlayalı be-ri on iki yıl kadar oluyor. Öyleyken hâlâ kendini okurlara, topluma kabul ettirebilmiş değil. Oysa Birinci Yeni, yani Orhan Veli ve arkadaşlarının getirdiği yenilik hareketi kısa zamanda kendini benimsetmişti. Nitekim Garip kitabı birçok saldırlara, alaylara yol açtı; halde ondan beş yıl sonra yayınlanan Vazgeçemediğim kitabı övgülerle karşılanmıştı. Üstelik bu övgüleri yapanlardan bazıları eskiden Birinci Yeni'yi kötüleyen kimselerdi. Bu da gösteriyor ki İkinci Yeni'nin benim- senmemesi biraz da onu yürüten şairlerin kendilerini kabul ettir- mede yeterli olamayışlarından geliyor.

HİLÂV — Burdaki sorunun cevabını objektif olarak vere- bilmek için birtakım istatistik- ler gerekirdi. Meselâ, Hamid'in Eşber'i, Haşim'in Piyale'si ne kadar basılmıştı? vb. O zaman bir karşılaştırma yapabilirdik. Elimizde bu veriler olmadığı i- çin gene ister istemez kavram- lardan hareket edeceğiz. Önce "şiir okuru" nedir, bunun üze- rinde duralım. Üç türlü şiir o- kuru var bence. Bir defa halk şiirinin okuru, yani halk.

BEZİRCİ — Onlar "okur" de- ğil, "dinleyici"!

HİLÂV — Ben geniş manada alıyorum. İkincisi, hâlâ divan şiiri okuru vardır bizde. Üçün- cüsü de batı şiiri dediğimiz, bizdeki yenileşme hareketinin ürünleri. Burada söz konusu o- lan şair arkadaşların okurları bu gruba girer. Demin Asım'ın da söylediği gibi, bu arkadaşlar azalmayı kabul etmeseler bile okurdan kopuşu kabul ediyor- lar. Yeni tür bir okur kitlesi ya- ratılmasının zorunluluğunu da kabul ediyorlar. Bu, aslında, her zaman böyle olmuştur. Hamit için de, Haşim için de, Hececiler için bile! Yani bu durum sa- dece bu arkadaşlara özgü bir durum değildir. Bence asıl me- sele şu: İkinci Yeni dediğimiz şiir anlayışı batı şiiri gelenegi- nin yarattığı okur karşısında ne gibi bir durumdadır? Ve ne gibi bir durumda olabilir? Bu- rada Asım'ın uzun bir süre geç- tiği halde bu şiirin kendini ka- bul ettiremediği yargısına ka- tılıyorum.

BEZİRCİ — Zaten onlar bir- birlerini de kabul etmiyorlar. Hepsini birbirini yiyor. Birbirini seven, öven iki şair görmedim daha.

M. FUAT — Ben, istatistik- lere dayanmasam da, bu şairle- rin hepsi için az okunuyorlar di- yemem. Örnekse, Cemal Süre- ya'nın kitapları oldukça iyi sa- tılıyor.

HİLÂV — Ben az satılıp çok satılma meselesini öne sürmek istemedim. İstatistikler olma- dığı için bunu imkânsız gördüm. Hepsini koptuklarını kabul edi- yor, bunu belirttim.

M. FUAT — Oraya da gele- ceğim. Sonra, şu günlerde, Ülkü Tamer de aranan, kitapları çok satılan şairlerden biri ol- du.

HİLÂV — Mümkünse her iki- si için de rakam verir misiniz?

M. FUAT — Cemal Süreya'nın kitapları bir iki yıl içinde çok rahat 3.000 satılıyor. Ülkü Ta- mer, kitapları satılmayan şair- lerdendi. Onun için de az bası-

lırdı. Ama içime Çektiğim Ha- va Değil Gökyüzüdür, her gün en az 10 tane satılıyor, bugün- lerde, 2.000 basmıştım. Bu gi- dişle biteceğini anlıyorum. Bu ikisi, andığımız şairler arasın- da, en sıcak olanlar, en kolay sevillebilenler. Öte yandan Ece Ayhan var. Okuyucusu ile ça- tışma durumunda denilebilir. Hiç bir açıklığa, kolaylığa, o- kurla ilgi kurma çabasına ya- naşmıyor. Bu arada Turgut U- yar için büyük ama çetin bir şiir yazdığından, Edip Cansever için de kendi kişiliğinden şiiri- ne yansıyan bir uzaklık yüzün- den okurla yakınlık kurmak i- lişkisinin çok güç olduğu söy- lenebilir. Ahmet Oktay, bence, izleyen bir şair. Ben öyle sanı- yorum ki bugün şiirin az okun- ması çegidinden değil, yazıl- makta olan şiir türünden değil, şiirin şiir olarak çağını kapat- mış görünmesindendir.

F. NACİ — Yani Asım'ın ve Selâhattin'in açıklamalarının tam tersine bir görüş...

HİLÂV — (Memet Fuat'a) Cemal'in ve Ülkü'nün ikibin üç- bin sattığını söyledin. Daha ön- ce İlhan Berk, Orhan Veli ya da Metin Eloglu kaçır satıyordu? Bunları bilirsek az veya çok satma meselesinde belki bir ay- dınlığa varabiliriz.

M. FUAT — Ben önce bu şairlerin hepsinin az satılmadığını belirttim. Ama şu da bir gerçek: Aynı şiir okuru karşı- sında Orhan Veli'nin Bütün Şi- irleri 8 baskı yapıyor...

BEZİRCİ — 10 baskı! Beşer binden 50.000 yapar.

M. FUAT — Tamam, 10 bas- kı. Nâzım Hikmet 8.000 - 10.000 satıyor.

HİLÂV — Hem de kaç kitabı birden! On tane desek en azın- dan, 80.000 ediyor bir yılda.

ÇAPAN — Bize söyleyecek söz kalmadı!

BEZİRCİ — Galiba konunun dışına çıkıyoruz.

F. NACİ — Şimdi tekrar ko- nunun içine gireceğiz. Merak etme.

M. FUAT — Demek ki bir az satılma olayı var.

HİLÂV VE BEZİRCİ — Hah şöyle!

M. FUAT — Onun nedenini ararken şiir tür olarak eskidi mi, öbür sanatların karşısında yenik mi sorusunun da üzerinde duralım diyorum.

ÇAPAN — Sözü edilen kop- mayı ben yaşayan bir şiir ge- leneginin yokluğuna bağlıyo- rum. Burada Selâhattin'in de- ğindiği halk şiiri gelenegini, sözlü edebiyat gelenegi olduğu için konumuzun dışında bırak- mak gerekir. Yokluğundan ya- kındığım, olsa olsa bir yazılı edebiyat gelenegidir. Gelenek kavramını da, eski, tarihsel bir sıralama olarak değil, tarihsel akış içinde çağdaş bir yorum- lama ve değerlendirme olarak anlıyorum. Konuya bu açıdan bakınca, ülkemizde, şiirle okur arasında, hemen hemen hiç bir zaman gerçek ve yaşayan bir ilişki kurulduğu ileri sürüle- mez. Birinci ve İkinci Yeni ön- cesi şairlerin, toplumda, bu sö- zünü ettiklerimizden daha say- gıdeğer bir ilgi görmeleri Tan- zimat'ın getirdiği karışıklıkların sonucu olan bir aldatmaca ola- rak görülmemelidir. Şiirle oku- ru arasındaki bugün su-yüzüne çıkan kopuş, birçok gerçekleri- mize olduğu gibi edebiyatımıza da daha çözümlenici gözlerle bakmaya başlamamızdan ileri geliyor. Soruşturmaya katılan şairler, şiirleri karşısında ilgi- sizliği bir eleştiri geleneginin yokluğuna, kötü ve eksik eğiti- me bağlıyorlar...

F. NACİ — Aramızda öğre- timle ilgili tek kişi sensin, bu soruyu özellikle sana sormak is- tiyorum, bu açıdan, okullardaki edebiyat öğretimi üzerinde durmanı rica ederim.

BEZİRCİ — Benim de söyle- yeceklerim var; Cevat Çapan'ın da dediği gibi, bu şairler, eleğ-

tirmenlerden, yayımcılardan ilgi görmediklerini belirtiyorlar. O- kurla aradaki kopuşa bir neden olarak bunu ileri sürüyorlar. Hakçası, ben bu düşünceye ka- tılamıyorum. Çünkü, Birinci Yeni dönemi şairlerinden her- hangi biri üstüne bugüne kadar hâlâ bir kitap yayınlanmadı; öy- leyken onlar kendi kavgalarını eleştirmesiz ve yayımcısız ka- zanmasını bildiler. İkinci Yeni şairleri ise, hem eleştirmenler- den hem de yayımcılardan des- tek gördüler. Örneğin, bazıları üzerine eleştiri kitapları yayın- landı. Bazıları çifter çifter arma-ğanlar kazandılar. Ayrıca, DE Yayınevi, UĞRAK Kitab- evi, DOST Yayınevi, bu şairle- rin kitaplarını bastı. Bütün bu desteklemelere karşın, İkinci Yeni gene de okurla yeterli ba- ğı kuramadı. Demek ki, kopu- şun nedenlerini başka yerde a- ramamız gerekiyor. Bence, ko- puşun asıl kaynağı, İkinci Ye- ni şiirin özünden ve yapısından gelmektedir. Asıl bu nokta üze- rinde durmalıyız.

ÇAPAN — Asım tartışmayı çok önemli bir noktaya getirdi ama daha önce, eğitim konu- sunda, soruşturmaya katılan şa- irlerin düşüncelerini paylaştı- ğını belirtmeliyim. Sorun, her- şeyden önce şiire karşı genel bir ilgisizlik olarak kendini gösteriyor. Daha da kötüsü ortaokul ve liselerde, her türlü yeniliği, rüppelik ve anlamsız- lık sayan tutucu bir edebiyat görüşü aşılamıyor öğrencilere.

Almanya'da telef olan yüzbinler- ce işçinin arasında yaşanan dört yılın romanı çıktı.

TÜRKLER ALMANYADA

BEKİR YILDIZ

Almanya'daki işçilerin bütün so- runlarını gün ışığına çıkaran ilk ve tek kitap.

Dağıtım: BATES

SANAT

Fethi Naci

ANT. soruşturmalara yanı sıra açık oturumlar da düzenlenmektedir. İlk açık oturumun konusu, bir önceki sayımızda şiir soruşturmasına verdikleri cevapları okuduğunuz altı şairin şiirleridir. Fethi Naci'nin yönettiği oturuma Raul Mutlusu mazeteli dolayısıyla katılmamıştır; oturuma katılan Asım Bezirci'ye, Cevat Çapan'a, Mehmet Fuat'a, Selâhattin Hilâv'a, gösterdikleri ilgi için teşekkür ederiz.

Universiteye gelen öğrencilerin büyük çoğunluğu, değil İkinci Yeni, Birinci Yeni'yi bile duymadan edebiyat uzmanı olmaya kalkışıyorlar. Burada, Asım'ın dediği noktaya geliyoruz, tartışma konumuz olan şiir ve okuru arasındaki kopuşta acaba şairlerin ve işledikleri özün bir payı da yok mudur?

BEZİRCİ — Cevat'ın öğretilme ile ilgili sözleri gerçek. Ama, bu durum, hemen hemen bütün yeni ve öncü şiir hareketleri için geçerlidir. Öyleyse, Ahmet Haşim, Nâzım Hikmet, Orhan Veli ve arkadaşları, kendi şiirlerini benimsetip okurla bir bağ kurabilmişlerdir. Demek ki, soruşturmaya katılan şairlerden Ahmet Oktay'ın, ileri sürdüğünün tersine olarak, İkinci Yeni hareketini, okurla bağ kuramamasını, yalnız eğitim aykırılığına bağlanmak gerekiyor. Böylece, asıl soruya gelmiş oluyoruz.

HİLÂV — Demek ki İkinci Yeni'nin özü ve biçimiyle batıcı şiir geleneği arasındaki ilintiyi ortaya koymalıdır. Sanıyorum, Asım ve Cevat'la birlikte değişik yerlerden hareket ettiğimiz halde, bu soru üzerinde birleşmiş bulunuyoruz.

M. FUAT — Hangi soru üzerinde?

HİLÂV — Sen bu arada matbaaya gidip geldiğin için yeni den özetliyorum. Hepimiz, genel olarak, İkinci Yeni şairlerinin şiir kitaplarının daha az sattığı konusunda birleştik. Ayrıca, cevap veren sanatçıların belirttikleri gibi, bir kopuşun söz konusu olduğunda da birleştik. Eğitim yetersizliğinin yeterli bir gerekçe olmadığına da birleştik. O zaman bu kopuşu açıklamak için -bu sözü kullanmak istemiyorum ama hepimiz kullandığımızı göre ben de kullanayım- İkinci Yeni şiir ile "batıcı" şiir geleneği arasındaki ilintiyi ele almanız gerekir. Meseleyi ancak bu yoldan çözebiliriz.

M. FUAT — "Batıcı şiir geleneği" sözü ile neyi anlatmak istiyorsun? Bu gelenek hangi yeni şairleri kapsıyor? Buna karşı olan gelenek -varsa- nedir?

HİLÂV — İlk söz alışım-

da belirtmiştim. Uç bölümde görebiliriz şiir geleneğini: Halk şiiri, divan şiiri, batıcı şiir, yani Tanzimat'tan bu yana şiir yeniliği diye adlandırılan bütün sanat olayları.

M. FUAT — Anlıyorum.

HİLÂV — ("Bravo!" sesleri üzerine) Blaise Cendrars'ın Önsözünde de yazmıştım bunları. Okumuyor musun sen kendi kitaplarını?

M. FUAT — Ben size bir şey söyleyeyim mi? Bu meseleyi öyle bir yere getirdik ki artık bundan sonra çıkar yol yok!

HİLÂV — Zaten tartışma sanatının ustalığı da burda ya!

BEZİRCİ — Yahu açıklamayın bunları! Tartışmanın bundan sonrasını kimse okumaz!

ÇAPAN — Bu kışkırtılığınza katılmıyorum. Yeni şiirimizin okurda yarattığı bu yadırgatma yeni bir bilincin, yeni bir duyarlılığın gelişmesinde, tersine bir açıdan da olsa, ağır-
hınlı duyuracaktır, ben buna inanıyorum.

M. FUAT — Şiirimizde okurdan kopuşu Yahya Kemal'i, Ahmet Haşim'i, Nâzım Hikmet'i de içine alan batı şiir geleneği ile ilgili görmüyorum. Bu kopuşun çeşitli nedenleri var. En önemlisi, Nâzım Hikmet'ten bu yana şiir alanındaki bütün yeniliklerin, en sağda duranların bile politik kışkırlarla karşılaşması yüzünden, okullara hiç bir şekilde sokulmaması, eğitimin bütünüyle dışında bırakılmasıdır. Ayrıca gazeteler de politikanın çok öne çıkışı yüzünden sanata, sanatçılara eskisi kadar yer vermiyorlar. Bunun yanı sıra, daha önce de söylediğim gibi, sanat alıcısı başka yollardan doyuruluyor. Tür olarak şiir eskidi mi? soruma hiç kimse cevap vermedi. Nâzım Hikmet'in "Memleketimden İnsan Manzaraları"nda

sinemadan, romandan, destandan yararlanarak bir şiirle yeni bir tür araması, okurla ilişkilere çok önem vermiş bir şair oluşu bakımından üstünde durulması gereken bir olgudur. En büyük Türk şairi, en büyük eserinde niçin yeni bir tür aradı? Soru bunlar?

BEZİRCİ — Hep soracağına biraz da bunların cevaplarını versene!

M. FUAT — Vereyim. Şiir bir tür olarak artık eskimştir.

HİLÂV — Ben, kopuşu batı şiiri geleneğine bağlamadım. Cevat'ın da belirttiği gibi, sözlü edebiyat dışında, okumuş zümrenin şiiri ve edebiyatı zaten eskiden beri halktan kopuş halindedir. Batı şiir geleneği bunu yeni bir biçim altından sürdürmüştür.

ÇAPAN — Kapitalist endüstrileşmenin etkisi sonucu olarak.

HİLÂV — Nâzım'a gelince, bu gelenek içinde olduğu halde, biricik ve zorunlu sentezi.

ÇAPAN VE NACİ — Sentezi değil "bileşim"!

M. FUAT — Türkçeyi unuttu. Rezalet yahu!

HİLÂV — Sentezi, sentezi! Gerçekleştirilebilmiş tek şairdir; ve bunun için de her zaman örnek olarak kalacaktır. Ayrıca, şiirin bahtsızlığını politik etkilere bağlamayı da anlamıyorum. Gene Nâzım misali. Şiirin ölümüne gelince, bence, "ahlâk elden gitti" kaygısına benziyor. Memet'in bu kaygısı! Şiir, çağımızda, eskiden de olduğu gibi, sunulmuş bütün imkânlardan yararlanarak kendini koymak zorundadır. Nâzım'ın sözlü edilen deneyi, Aragon, Neruda, Mayakovski, Nezval gibi şairler tarafından da denenmiştir. Ve çağdaş şiirin ortaklaşa bir uzanışını gösterir.

(DEVAMI VAR)

Sinema sorunlarına ciddi ve geniş bir biçimde ele alan tek dergi

YENİ SİNEMA

5. SAYISI ÇIKTI

Türk Sinemasının sorunları, Açık Oturum, L. Visconti, R. Flaherty, A. Resnais, Genç Alman ve Amerikan Sinemaları, Ayın filmleri, Çeşitli sinema haberleri vb. — 72 Sayfa. Büyük boy. 5 Lira. Etkin büyük kitapçılarda ve Sinematek'te. İsteme adresi: P.K. 307 Beyoğlu - İstanbul

(Ant Der: 150)

LENİN PETROGRADDA

Sosyalist akımın gelişmesi
Yazan: Edmund Wilson
Türkçesi: Can Yücel
Marx, Engels, Lenin ve diğer öncülerin hayat hikâyeleri, siyasi ve düşünsel faaliyetleri.

Haftaya çıkıyor.
AĞAOĞLU YAYINEVİ

(Ant Der: 146)

Çağımızı Hızlıca Düşünce

Yazınca yillar har-
cağı ve içinde değeri-
li düşüncelerle Necip Al-
man, Mustafa ve diğer açt-
ımların çağınla hemla-
mış olan 28. Topyan bir
çepit tarlıca düşüncedir.

Varlık Tanyeri
8 Sayfa

(Ant Der: 145)

Sömürücülüğe Karşı Savaş

Haftalık Toplumcu Gazete

2. yılına girdi

Sayı 50 kuruş

P.K. 80 - TRABZON

(Ant Der: 153)

NÂZİM HİKMET Memleketimden İnsan Manzaraları

Dördüncü kitap çıktı
(1. kitap 6, 2. kitap 8, 3. kitap 6, 4. kitap 5 lira)

DE YAYINEVİ

Vilâyet Han, Kat 2,
Cağaloğlu

(Ant Der: 148)

JEAN-PAUL SARTRE

EDEBİYAT NEDİR

Yıllardır beklenen kitap
çıkı
6 lira

DE YAYINEVİ

(Ant Der: 149)

Yeni Ajans: 1824/1827/151

SATILIK MATBAA MAKİNESİ

1. Augsburg Fabrikası'nın 82 X 114

2. Johannesburg Fabrikası'nın 63 X 95

boyunda halen işletilmekte olan eski Alman sağlama makineleri 50'er Bin lira ile satılıktır.

İstanbul'da Sirkeci'de

TAN GAZETE VE MATBAASI'NDA

ŞEF BAY NATİK'A MÜRACAAT

(Ant Der: 152)

“Karacübbeliler, Maskaralar, Kuklalar!”

AP Lideri Demirel'in üniversite profesörleriyle giriştiği polemik, basınında geçen hafta da devam etti. Devrimci basın, üniversite hocalarını savunurken sağcı basın, Menderes devrine taş çıkartacak bir cür'et ve küstahlıkla profesörlere saldırıyor, bilimi hiçe saydığını bir kere daha gösteriyordu.

Milliyet'te Abdî İpekçi, Demirel - Profesörler polemikini şöyle yorumladı: «Başbakan kendisinden şimdiye kadar pek alışılmamış bir biçimde yaptığı o hırçın konuşması ile öğretim üyelerini karşısına alırken, bu durumu kullanılması gereken bir fırsat sayan çevreler de işi iktidar etmek istemişlerdir. Demirel onlara verdiği koz ile iktidar partisi ile üniversiteleri karşı karşıya gösterme ve getirmek isteyenlere bizzat yardımcı olmuştur. Başbakan böyle yapacağına, Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu konusunda üniversite öğretim üyelerinin tenkid ve görüşlerinin dikkate alınacağını bildirseydi, hiç şüphesiz, şimdi sayın Egeli'nin üzücü bulduğu polemikler ve zararlı gördüğü gelişmeler belirmezdi.»

Cumhuriyet'te Evet Güresin ise, bu tartışmalarda Demirel'i tamamen haksız buluyor ve şöyle diyor: «Baskı grupları, çağımızın belirli niteliklerindedir. Anayasanın yazılı metninde olması ya da olmaması hiç bir değişiklik yapmaz bu durumda. Aksine grupları kabul etmemek, çokluğa dayanan demokratik siyasi hayatı teklife doğru çekmek niyetini gösterir ki, o zaman da herhalde siyasi demokrasiden söz edilemez.»

Ulus'ta Fikret Ekinci, Demirel'e şu uyarıyı yaptı: «Demirel'in tutumu bir siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel kutuplaşma yaratmak üzeredir. Bir tarafta, Demirel ve bir avuç çıkarıcı ile Ekrem Şerif Egeli var. Bir tarafta, bu anayasaya oy veren ve bu anayasa için kanı akmış millet ile onu savunan gençlik, üniversite, muhalefet partileri, barolar, memleketin aydınları ve anayasanın emrin-

Sepet havası!..

Alpaslan Türkeş, Kon-ya'da yaptığı konuşmada, «— Demirel ikide bir sandıktan çıktık diyor... Bu, devlet adamına yakışmaz... Bakarsınız sepete düşürü-verirler adamı...» demiş...

Ne tuhaf tesadüf, bir gün önce de Bölükbaşı Demirel'i, Marie - Antoinette'e benzetmişti!..

Şinasi N. BERKER
(ULUS - 29.3.1967)

de olan bütün demokratik güçler var. Bu kutuplaşmanın ta-cımlanmaması ve çatışmanın olmaması için Demirel'i Anayasa tarafına, millet tarafına çağırıyor ve içli dışlı talancılar-dan uzaklaşmasını diliyoruz.»

Bilim haysiyeti

Cumhuriyet'te İhan Selçuk, bu polemik dolayısıyla üniversite profesörlerinin tutumlarını ele alıyor ve şöyle bir ayırım yapıyor: «Siyasi iktidarlara yamanıp idnik ticareti yapan rektörlere ve ticaret odalarında kompradorların hizmetine girip haysiyetlerini satan profesörlere

bizim ihtiyacımız yoktur. Gerçekten bilim haysiyetine sahip, usaklıktan hoşlanmayan, paraya satılmayan, özgürlükten ve mil-li bağımsızlıktan yana hocalar Türkiye'mizin kurtuluşu için gereklidir. Bilim, usaklaşmış toplum-larda değil, özgür düşünceyi tatmış toplumlarda gelişir. Her devirde siyasi iktidarın usaklığına talip olanların bilim adına söyleyecekleri tek laf yoktur. O derecede bulunan kişilerdir ki, üniversite kürsülerini ve klinik-lelerini ticaretlerinin tezgahı ha-line getirmişlerdir.»

Akşam'ın Yorum'cusu ise, Demirel'in Terör Kanunu konusun-da profesörlerle giriştiği polemik-gi bir taktik olarak görüyor, profesörlerin oyuna geldiklerini ileri sürerek Demirel ile kurmay-larını kutluyordu: «Gazdan beze, fuzdan çekere kadar devlet elin-deki hemen her şeye yapılan ve özellikle dar gelirli vatandaş bü-yük ölçüde sıkıntıya düşüren, yedisinden yetmişe bütün Türk halkını ilgilendiren bir konudaki tartışma yerine, akademik sevi-yede bir rejim kavgası verme senaryosunu başarı ile sürdür-dükleri için Demirel ve kurmay-ları ne kadar tebrik edilsen az-dır.»

Gerici basın da, Terör Tasarı-nı'nın AP zamanında değil CHP zamanında hazırlandığına dair Akşam Görünüş'çüsü tarafından ortaya atılan iddiaya sarılarak

Bir cellat adayı daha!

Sen ey devrimbaz! Devirdikçe yıkan ve zamant korkutan tersine ilerici!

Gömlek üstüne gömlek giymiş soğanlar gibi, güneş içinde gündüzler taşıyan bir yarın geliyor! Ve sen, abul-lahut başının izzeti adına yuttuğun uyku haplarının te-siriyle, tam bu yarının muhteşem şafağında, kesik horoz başları bile öterken horluyorsun!..

Merak etme; seni bir gün uyandıracağız! Ayasofya Müzesi önündeki darağacına götürülmek üzere uyandırıl-an bir mahkûm gibi...

Hele, sadece kelimelerde ve yaftalarda "hâkim" diye ilân ettiğin şu mahkûm milleti uyandıralım da görürsün!..

ADİDEĞMEZ
(Sabah - 27.3.1967)

— Gazeteler — Personel Kanunu yeni şekle giriyor.

Cavid — Yeni İstanbul

anayasa cephesine ve profesör-lere saldırmaya devam ediyordu. Nitekim, Bâbü'lde Sabah Gazetesi'nde M. Nezihi, bu id-diaya dayanarak Demirel'in sa-vunmasını tekrarlardı: «Bir sol-cu mecmua, ne şekilde ele geçir-diğini açıklamadığı bir tasarı metni neşretmiştir. Bu metin, başka bir solcu gazetesinin itira-fıyla İnönü devrinde hazırlan-mıştır. Dolayısıyla bu tasarı me-niyle hükümeti itham etmek mâ-nasızdır. Gerek Başvekil ve ge-rekse Adliye Vekili de tasarıyı neşredilen şeklini tasvip eder gö-rünmediklerine göre, yapılan münakaşalar karanlıkta kursun skmak'tan başka bir şey de-ğildir.»

Maskaralar

Bugün Gazetesi, yine manşet-ten yayınladığı bir yazıda profes-örlerle şöyle saldırdı: «Fikir hür-riyeti maskesi altında bu tassa-riya karşı bildiri neşreden kara-cüppeli profesörler şunu iyi bil-melidirler ki, bu davranışları-ya komünizmin zimni bir müda-hasını yapmaktadırlar. Onlara, bu hareketlerinin kendilerine pa-halya mal olabileceğini hatırlat-makta fayda vardır. Zira şimdi, ölenmesini önlemeğe çalıştıkla-rı kızıl rejim, bu ülkeye hâkim olursa ilk iş olarak üniversite-nin kapısı önünde hürriyeti ve bu arada üniversite muhtariyetini asacaktır.»

Son Havadis'te Mümtaz Fâik Fenik ise şahsiyata girerek Prof. Kubalı'ya karşı Prof. Egeli'yi şöyle savundu: «İstanbul Ün-versitesi'nin sayın rektörü Ekrem Şerif Egeli, bu konuda bir polemige girilmemesi gerektiği-ni söylemişse fena mı etmiştir. Elbette ki vatanın seven bir memleket evladı olarak çok ye-rinde çok isabetli bir fikir söy-lemiştir. Onun çok hâkimane, çok müdebbir bir şekilde konuşarak, üniversiteye ait meselelerin ün-versite içinde halledilmesini ifa-de etmesi bir suç da, meselâ Ku-balı ismindeki adamın bu söz-

leri bahane ederek yine bermu-tad şahsiyete girişmesi mübah mıdır? Merak etmesin, herkes sayın Ekrem Şerif Egeli'yi de, Kubalı denilen adamı da pek iyi tanır...»

Bâbü'lde Sabah'ta M. Musta-fa Polat ise kendisine hedef ola-rak Prof. Kubalı'yı seçmişti ve şöyle diyordu:

“Kubalı ile Kubalı arasında çok az fark vardır. Birisi İstan-bul Üniversitesinde profesördür; diğeri Kastro'nun sömürgesi olan Latin Amerika memleketi va-tandaşına verilen isim... Her iki-si de “isyankâr bir ruh” taşı-makta birleşirler; kanun ve ni-zamlara meydan okumakta mah-hirdirler.”

DEMİREL YÜZÜNDEN...

Baskı grupları konusun-da bir doçentlik tezi ha-zırlanmakta olan Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Yardımcılarından Dr. Yah-ya Kâzım Zabunoğlu, Baş-bakan Demirel'in "Demok-ratik rejimde baskı grup-ları yoktur" sözleri üzeri-ne müşkül durumda kalmış ve Başbakana bir mektup yazarak kendisini aydın-latılmasını istemiştir.

CUMHURİYET
(28.3.1967)

Devrimci profesörlere seviyesizce saldırmakta Tercüman'ın Ahmet Kabaklı'sı da pek geri kalmadı: «Kısacası, her kapının ardından çıkıveren bir Bahri Savaş ile, Ün-versite Rektörüne ve herkese çatan kahramanlık kompleks-i içinde bir H. N. Kubalı ve TIP ile CHP'nin kuklası olan, Prof. sıfatlı üç beş maskara, baskı grubu olmak şöyle dursun Bit-pazarı'nda elbiselere ASKI bile olamazlar. Hizmet imkânını o derece tüketmişlerdir.»